

MARAK-MENETELMÄN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN KAI-
NUUN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN AMMATTILAISILLE

Susanna Heikkinen z31288,
Sanna Kemppainen z31295 &
Päivi Kopsa z33128
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Heikkinen, Susanna & Kemppainen, Sanna & Kopsa, Päivi. MARAK-menetelmän tunnettuuden lisääminen Kainuun sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Kevät 2018. 54 s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Mielen terveys ja päihdetyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK).

MARAK-menetelmän tunnettuuden lisääminen Kainuun sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille on raportti toiminnallisesta opinnäytetyöstä, joka toteutettiin vuosien 2016–2017 aikana. Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta ja kolmesta osasuorituksesta joita ovat MARAK-prosessista ja parisuhdeväkivallasta kertovan videon käsikirjoitus, MARAK-toiminnasta kertova esite sekä MARAK-prosessista ja parisuhdeväkivallasta kertova video. Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee parisuhdeväkivallan muotoja ja määritelmää.

Opinnäytetyö on kehittämispainotteinen. Opinnäytetyön tavoite on tuoda MARAK-menetelmä ja riskinarviointilomakkeen käyttö Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän työntekijöiden tietoisuuteen ja työvälineeksi sekä antaa ammattilaisille tietoa parisuhdeväkivallasta ja keinoja sen puheeksiottoon videon avulla. Tavoitteena on myös esitteen avulla jakaa yleisesti tietoa MARAK-menetelmästä ja saattaa parisuhdeväkivallan uhreja tai väkivallan uhan alla eläviä ihmisiä avun piiriin. Opinnäytetyö toteutettiin moniammatillisessa yhteistyössä Kainuun MARAK-työryhmän ja videon osalta Kainuun ammattiopiston opiskelijoiden kanssa.

Työelämäyhteistyökumppaneilta saadun palautteen mukaan valmiit tuotokset lisäävät parisuhdeväkivallan ja MARAK-menetelmän näkyvyyttä.

Asiasanat: MARAK, parisuhdeväkivalta, väkivalta, parisuhdeväkivallan muodot, parisuhdeväkiväkivallan osapuolet

ABSTRACT

Heikkinen, Susanna & Kemppainen, Sanna & Kopsa, Päivi. Increasing awareness of the MARAC-method among social and health care professionals in Kainuu. 54 p., 3 appendices. Language: Finnish. Spring 2018. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in social services, Option in Mental Health and Substance Abuse Work. Degree: Bachelor of Social Services.

Increasing awareness of the MARAC-method among social and health care professionals in Kainuu is a report of a functional thesis. The work was carried out during 2016-2017. The thesis consists of a theoretical part and three outputs; a manuscript of a video about the MARAC-process and the domestic (intimate partner) violence, the MARAC brochure, and the video about the MARAC-process and the domestic (intimate partner) violence. The theoretical part of the thesis consists of different forms and definition of domestic (intimate partner) violence.

The thesis is development-oriented and the goal is to introduce the MARAC-method and the use of the risk assessment form to the awareness of and as a tool for the employees of Kainuu Social Welfare and Health Care Joint Authority with the help of a video, and to provide information about the domestic (intimate partner) violence and ways to talk about it to professionals. Another goal is to share the information via a brochure about the MARAC-method, and to get help for the victims of the domestic (intimate partner) violence or for the people living under a threat of violence. The thesis was implemented in multi-professional cooperation with the Kainuun MARAC-workgroup and the video with the help of students of Kainuu Vocational College.

According to the feedback from working life partners, the finished products increases the visibility of the domestic (intimate partner) violence and the MARAC-method.

Keywords: domestic (intimate partner) violence, violence, MARAC, parts of domestic (intimate partner) violence, shapes of intimate domestic (intimate partner) violence

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PARISUHDEVÄKIVALLAN TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN RAKENTUMINEN JA MARAK-MENETELMÄ	6
2.1 Työelämäyhteistyö ja tiedonhankinta	6
2.1 MARAK-menetelmä	7
2.2 MARAK Kainuu	10
3 PARISUHDEVÄKIVALLAN MUODOT	12
3.1 Fyysinen väkivalta	12
3.2 Henkinen väkivalta	13
3.3 Seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta	15
4 VÄKIVALTA PARISUHTEESSA	17
4.1 Parisuhdeväkivallan määritelmä ja vaiheita	17
4.2 Väkivaltainen käyttäytyminen, syyt ja seuraukset	20
4.3 Parisuhdeväkivallan osapuolet	23
5 OSASUORITUSTEN PROSESSIKUVAUKSET	28
5.1 Videon käsikirjoitus	28
5.2 Esite	32
5.3 Video	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI	38
6.1 Tavoitteen toteutumisen arviointi	38
6.2 Pohdinta	40
LIITE 1. VIDEON KÄSIKIRJOITUS	49
LIITE 2. MARAK-ESITE	53
LIITE 3. VIDEO MARAK-PROSESSISTA JA PARISUHDEVÄKIVALLASTA	54

1 JOHDANTO

Parisuhdeväkivalta on ilmiö, johon sisältyy erilaisia kokemuksia, tulkintoja ja tunteita. Se on vaikeasti lähestyttävä ongelma, sillä tapahtumapaikkana on yleisimmin koti, joka on henkilökohtainen turvapaikka ja intiimi alue. Kodin seinien suojassa väkivalta voi jatkua pitkään salassa ulkopuolisilta. Lisäksi parisuhdeväkivalta voi jäädä havaitsematta sekä uhrin että tekijän häpeän, syyllisyyden ja pelon vuoksi. Se voidaan mieltää liian henkilökohtaiseksi ja yksityiseksi asiaksi, jolloin siihen voi olla vaikea puuttua. Työntekijöillä ei välttämättä ole valmiuksia, rohkeutta tai osaamista tunnistaa parisuhdeväkivaltaa. Sitä esiintyy kaikissa maissa ja yhteiskuntaluokissa sekä miesten että naisten tekemänä. Tilastojen mukaan parisuhdeväkivalta on sukupuolittunutta; tekijänä on useimmiten mies ja uhrina nainen. (Husso 2003, 13; Nyqvist 2001, 13; Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano 2005, 109.)

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymällä (jatkossa käytämme tässä tekstissä lyhennettä Kainuun sote) on käytössä MARAK-toimintamalli, jonka avulla autetaan parisuhdeväkivallan uhan alla eläviä tai parisuhdeväkivaltaa kokeneita henkilöitä. MARAK-lyhenne muodostuu sanoista Moniammatillinen riskinarviointikokous *engl.* Multi Agency Risk Assessment Conference, MARAC.

Opinnäytetyömme on aiheena ajankohtainen, kun prosessin aikana lähisuhdeväkivalta ja sen monet muodot ovat olleet näyttävästi esillä mediassa. Esimerkiksi syksyllä 2017 televisiossa on näkynyt Ensi- ja turvakotien liiton lataama video "Turvasuunnitelma", mikä kehottaa väkivaltaisessa perheessä eläviä tekemään itselleen turvasuunnitelman väkivaltatilanteiden varalle. (Veikkaus 2017.) Videota jakamalla suomalaisten järjestöjen tavoitteena on lisätä ihmisten tietoisuutta perheväkivallasta perheiden auttamiseksi. Löyhästi opinnäytetyömme aiheeseen liittyy myös Suomessa ja maailmanlaajuisesti eri medioissa esillä ollut vuonna 1997 kehitetty Me too -kampanja. Kampanjan tarkoituksena on ottaa kantaa ja vastustaa seksuaalista häirintää. Me too -kampanja käynnistyi uudelleen lokakuussa

2017 ja levisi nopeasti ympäri maailmaa julkisuuden henkilöiden käyttäessä sosiaalisessa mediassa hashtagia #MeToo, jos olivat kokeneet seksuaalista häirintää. (CBSNEWS 2017.) Seksuaalista häirintää voi tapahtua myös pari- ja lähi-suhteissa.

Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen ja se koostuu osasuorituksista, joita ovat 1) MARAK-prosessista ja parisuhdeväkivallasta kertovan videon käsikirjoitus ja 2) MARAK-esite, sekä 3) MARAK-prosessista ja parisuhdeväkivallasta kertova video. Opinnäytetyöraporttimme on kooste näistä osasuorituksista, niiden suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Teoriataustoituksen parisuhdeväkivaltaan (luvut 2–4) olemme tehneet kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla. Osasuoritusten raportit olemme liittäneet lukuun 5: Osasuoritusten prosessikuvaukset. Loppuun olemme koonneet koko opinnäytetyöprosessin johtopäätökset, arvioinnin ja pohdinnan.

Opinnäytetyömme tavoitteena on videon avulla nostaa aiheena parisuhdeväkivalta esille, tuoda MARAK-toimintamalli tunnetuksi Kainuun sotessa ja antaa videon avulla ammattilaisille työkaluja aiheen puheeksiottoon sekä riskinarviointilomakkeen käyttöön. Tavoitteena on myös tuoda esitteen avulla MARAK-toiminta näkyvämmäksi sekä jakaa tietoa uhrin auttamiseksi. Videon toteutamme moniammatillisessa yhteistyössä Kainuun ammattiopiston audiovisuaalisen viestinnänalan media-assistenttiopiskelijoiden kanssa.

2 PARISUHDEVÄKIVALLAN TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN RAKENTUMINEN JA MARAK-MENETELMÄ

2.1 Työelämäyhteistyö ja tiedonhankinta

Opinnäytetyömme aiheen saimme Kainuun MARAK-työryhmältä ja opinnäytetyömme ohjaajana toimii MARAK-työryhmän sihteeri Aija Väisänen. Väisäsen kanssa käydystä keskustelusta tuli ilmi, että vaikka MARAK on osa Kainuun soten palveluita, silti suurin osa Kainuun soten ammattilaisista ovat tietämättömiä työryhmän olemassaolosta ja toiminnasta. Myös muut MARAK-työryhmän jäsenet ilmaisivat yhteisen prosessimme alussa huolen siitä, onko Kainuun alueen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla tarpeeksi tietoa MARAK-työryhmän toiminnasta. Päädyimme yhdessä siihen, että video on paras keino MARAK-prosessin esittelemiseksi, sillä saamme siihen kuvattua myös tärkeimmät lomakkeet mitkä MARAK-prosessissa on käytössä. Viranomaisen tai ammattihenkilön on helppo tunnistaa oikeat lomakkeet tilanteen tullessa eteen, kun he ovat nähneet ne aiemmin videolla. Lisäksi MARAK-työryhmältä tuli toive, että tekisimme asiakkaille suunnatun esitteen Kainuun MARAK-toiminnasta. Tutkimusluvan opinnäytetyöllemme myönsi Kainuun soten aikuissosiaalityön johtava sosiaalityöntekijä Kristiina Anttonen alkuvuodesta 2017.

Syksyllä 2016 aloitimme opinnäytetyömme aihepiiriin tutustumisen ja tiedonhankinnan Kehittämisen- ja innovaatiotoiminta I -opintojaksolla. Valitsimme aiheeseen perehtymistavaksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen, minkä avulla perehdyimme syvällisesti aiheeseemme. Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella ja tilastoaineistolla taustoitetaan ja hahmotetaan opinnäytetyön aihepiiriä ja luodaan opinnäytetyön teoreettinen viitekehys. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla perehdyimme parisuhdeväkivaltaan ilmiönä, määrittelimme parisuhdeväkivallan muo-

toja, sen syitä, seurauksia ja siitä selviytymistä. Toimme esiin myös parisuhdeväkivallan uhrin ja tekijän näkökulman. Lisäksi taustoitimme aiheitamme tutkimalla parisuhdeväkivallan esiintyvyyttä ja tilastoja.

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksen tyyppi, yleiskatsaus ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. (Salminen 2011.) Tyypiltään kirjallisuuskatsauksemme oli narratiivinen, joten sen tehtävä oli kartoittaa aiheeseemme liittyvää aiempaa tutkimusta, sen laajuutta, syvyyttä ja määrää (Axelin, Stolt & Suhonen 2016, 9). Aiheeseen perehtyminen kirjallisuuden sekä tilasto- ja tutkimustiedon avulla on tärkeää, jotta aiheesta saa selkeän ja kokonaisvaltaisen kuvan ja riittävän tiedon, mistä on apua opinnäytetyöprosessin aikana.

2.1 MARAK-menetelmä

MARAK-menetelmä on lähtöisin Walesista, Isosta-Britanniasta, missä toimintaa on toteutettu vuodesta 2003 lähtien. Menetelmän tavoitteena on tunnistaa vakavan parisuhdeväkivallan uhreja, joilla on riski joutua uudelleen väkivallan uhreiksi, kartoittaa parisuhdeväkivallan erityispiirteitä sekä laatia moniammatillisessa työryhmässä turvasuunnitelma väkivallan uhrille tai sen uhan alla elävälle henkilölle. MARAK:in avulla ehkäistään väkivallan uusiutumista sekä parannetaan uhrin ja hänen perheensä turvallisuutta. (Lappinen & Piispa 2014, 3, 8; Pohjoisvirta 2011, 134–135.)

Parisuhdeväkivaltakierteen katkaisemisen ensimmäinen askel on sen puheeksi ottaminen. Väkivallan salassa pysyminen ja siitä vaikeneminen ylläpitää ongelmaa ja pahentaa tilannetta. Väkivallan vastaisessa työssä välttämättömyyksiä ovat luottamus ja keskusteluyhteys autettavan ja auttajan välillä. Tapahtumien läpikäyminen, tunteiden selvittäminen ja tarpeiden oikeutetuksi tekeminen ja niiden puolustaminen selviytymisprosessissa on tärkeää väkivaltaisten piirteiden tunnis-

tamisessa. Väkivaltaa kokeneille tulisi lisätä erilaisia ja yksilöityjä tarpeisiin suunniteltuja palveluita väkivallasta irrottautumisen avuksi. Ulkopuolisilla tukimuodoilla vahvistetaan väkivallasta irrottautumisprosessia ja autetaan kasvattamaan voimavaroja. Kaikki uhrin eivät selviä yksin prosessista, toiset onnistuvat esimerkiksi ystävien tuella. Viranomaisten tai järjestöjen palveluita ei juuri käytetä, koska palveluja ei ole riittävästi tai ammattihenkilöstö ei ole valmentautunut väkivaltaa kokeneiden selviytymisprosessin tukemiseen. (Ahola & Ahola 2016, 117; Lidman 2015, 63–64; Lehtonen & Perttu 1999, 71.)

MARAK-menetelmässä on kaksi vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa ammattilainen tunnistaa väkivallan uhrin ja täyttää hänen kanssaan riskinarviointilomakkeen. MARAK-menetelmässä riskillä tarkoitetaan mahdollisuutta, että haitallinen tapahtuma toteutuu tai uusiutuu. Keskeistä riskin arvioinnissa on selvittää uhrin pelko ja hänen oma käsityksensä riskistä. Riskinarviointilomakkeen kysymykset kartoittavat uhrin elämäntilannetta ja miten koettu väkivalta vaikuttaa uhrin terveyteen ja hyvinvointiin. Jos lomakkeen 24 kysymykseen kertyy myönteisiä vastauksia 14 tai enemmän, osoittaa se parisuhdeväkivallan riskin merkittäväksi. Perusteeksi riittää myös ammattilaisen huoli ja arvio vakavan parisuhdeväkivallan riskistä, ja ammattilainen voi sen perusteella ohjata asiakkaan tapauksen MARAK-työryhmän käsiteltäväksi. (Piispa & October 2017, 305.) Mikäli riskinarviointilomakkeen perusteella näyttää siltä, että uhri on vaarassa joutua väkivallan uhriksi, siirrytään toiseen vaiheeseen ja hänen tapauksensa käsitellään moniammatillisessa työryhmässä uhrin suostumuksella. Työryhmän kokouksessa ammattilaiset kertovat mahdolliset tietonsa uhrista toisilleen ja tietojen perusteella tekevät uhrille huolellisesti suunnitellun turvasuunnitelman. Uhrille on järjestettävä tehtävään koulutettu tukihenkilö, joka tukee uhrin turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisessa sekä välittää tietoa uhrilta MARAK-työryhmälle ja toisinpäin. (Lappinen & Piispa 2014, 8, 19.)

MARAK:in tavoitteena on uhrin turvallisuuden parantaminen, mutta sillä on myös työntekijöiden kannalta tärkeä merkitys verkostoitumiseen ja tietojen vaihtoon.

MARAK luo yhteyden palvelujärjestelmän eri tahojen välille, helpottaa toimijoiden vastuualueiden hahmottamista sekä auttaa tunnistamaan päällekkäisyyksiä. (Piispa & October 2017, 306.) Päällekkäisestä työskentelystä seuraa sekaannuksia ja tehottomuutta. Kun ongelmat ovat monimutkaisia, eri alojen ammattilaiset hyötyvät toisten tuesta niiden ratkaisemiseksi. (Isoherranen 2012, 30.)

MARAK-menetelmän avulla on pystytty vähentämään poliisin tietoon tulevan vakavan parisuhdeväkivallan uusiutumista, ja uhrin ovat saaneet tarvitsemaansa apua. Jopa 70 % tapauksista toistuva väkivallan kierre saatiin katkaistua. Tilanteet, joissa väkivalta uusiutui, olivat yleensä sellaisia, joissa parisuhde jatkui, tekijän lähestymiskielto päättyi tai uhri joutui eri syistä olemaan edelleen tekemisissä väkivallan tekijän kanssa. (Lappinen & Piispa 2014, 36.)

MARAK-menetelmä kokoaa yhteen useita eri toimijoita parisuhdeväkivallan uhrin avuksi. Ewaldsin (2012) sekä Nietolan (2011) mukaan MARAK-menetelmä edellyttää toimivaa yhteistyötä työryhmältä. Toimiva ja onnistunut moniammatillinen yhteistyö tuo lisäarvoa muihin riskinarviointimenetelmiin verrattuna. Moniammatillisen yhteistyön onnistuminen vaatii jokaisen työntekijän panoksen sekä laajaa näkemystä ja valmiutta toimia työryhmässä. Oman osaamisen jakaminen sekä työryhmän toimijoiden välinen luottamus ovat tärkeä osa moniammatillisen yhteistyön onnistumisessa. (Piispa, Tuominen, Edwalds 2012, 10.) Tehokas toiminta edellyttää, että MARAK-työryhmässä on mukana keskeisiä julkisten palveluiden toimijoita sekä ne palvelut, jotka ovat erikoistuneet väkivallan uhrien auttamiseen. Yhteistyössä on tärkeää monialainen osaaminen sekä tiedon jakaminen muille yhteistyökumppaneille. Näin työryhmällä on vahva osaaminen sekä asiantuntijuus, jolla uhria voidaan auttaa, mikäli hän antaa suostumuksensa. (Piispa & October 2017, 306.)

2.2 MARAK Kainuu

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämä MARAK-menetelmä kokeilu käynnistyi Suomessa vuonna 2010 vuoden kestäväällä pilotilla ja jatkui hankkeena, jonka ensimmäisen vaiheen rahoitus päättyi maaliskuussa 2014. MARAK-toimintamalli on tämän jälkeen jäänyt pysyväksi työvälineeksi kunnille. Kuntien MARAK-työryhmien tehtäväksi jää MARAK-toiminnasta tiedottaminen ja MARAK riskinarviointilomakkeen käyttöön kouluttaminen.

Kainuun sotien alueella MARAK-toimintamalli on otettu käyttöön keväällä 2015. Kainuun MARAK-työryhmän puheenjohtajana toimii erikoispsykologi ja psykoterapeutti Tiina Sjöblom. Työryhmään kuuluu toimijoita sosiaalipäivystyksestä, poliisista, A-klinikalta, aikuissosiaalityöstä, lastensuojelusta, seurakunnasta, rikosuhripäivystyksestä, kriisikeskukselta, päivystyspoliklinikalta sekä aikuisten mielenterveyspalveluista. Tarvittaessa työryhmää täydennetään. Asiakkaat ohjautuvat työryhmään MARAK-työryhmään nimetyn sihteerin kautta. Kainuun MARAK:in kohderyhmää ovat parisuhdeväkivallan uhan alla elävät henkilöt. Työryhmään asiakkaan voi ohjata, vaikka asiakkaan tilannetta ei määriteltäisi vakavaksi.

Seurasimme kevään 2017 Kainuun MARAK-työryhmän toimintaa osallistumalla joka kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona pidettävään moniammatilliseen kokoukseen ja havaitsimme, että sinä aikana MARAK:iin ei ohjautunut yhtään asiakastapausta. Kokouksissa pohdimme yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa sitä, johtuuko asiakkaiden vähyys ammattilaisten tietämättömyydestä vai taidottomuudesta kertoa asiakkaalle väkivallan uhrin mahdollisuudesta saada moniammatillista apua.

Lappisen & Piispan (2014) arviointiraportin mukaan MARAK:in kokemukset osoittavat, että kaikilla parisuhdeväkivaltatyötä tekeillä ei ole riittävästi osaamista parisuhdeväkivallasta ilmiönä ja väkivallan tunnistamisesta. Riskinarviointilomakkeen käyttö on edelleen vähäistä ja keskittyy vain muutamiin toimijoihin.

MARAK-pilotissa tehdyn kyselyn mukaan vain 32 % MARAK-työryhmien jäsenistä käytti lomaketta ja ohjasi tapauksia kokoukseen. (Lappinen & Piispa 2014, 37.) Riskinarvioinnin ja väkivallasta kysymisen tulisi olla rutiinia työntekijöille. Tämä edellyttää koulutusta sekä lähisuhde- ja perheväkivallasta ilmiönä, väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta, että MARAK-menetelmästä ja prosessista ja moniammatillisesta työskentelystä. (Lappinen & Piispa 2014, 10.)

Kainuun MARAK-työryhmän käsiteltävänä oli vuonna 2015 kymmenen ja vuonna 2016 yhdeksän asiakastapausta. Vuoden 2017 aikana joulukuun 11. päivään mennessä asiakastapauksia on ollut kolme. Työryhmään asiakkaat ovat suurimmaksi osaksi ohjautuneet poliisista ja sairaalan päivystyksestä ja asiakkaat ovat Kainuun alueelta. Vertailun vuoksi, pilotissa vuonna 2014 mukana olleessa Porvoossa käsiteltiin 11 asiakastapausta ja Oulussa samana vuonna 29 asiakastapausta. Tähän mennessä kaikki Kainuun MARAK-työryhmän asiakastapausten uhrin ovat olleet naisia, perheellisiä ja yksinasuvia. (Aija Väisänen, henkilökohtainen tiedonanto 11.12.2017.) Tapausten vähyyden Kainuussa voi selittyä sillä, että parisuhdeväkivalta jää usein kodin seinien sisälle. MARAK:iin ohjautuvat tapaukset, missä uhri on joutunut turvautumaan ulkopuoliseen apuun, ja väkivalta on sitä kautta paljastunut.

3 PARISUHDEVÄKIVALLAN MUODOT

3.1 Fyysinen väkivalta

Parisuhdeväkivallan muodoista puhuttaessa huomio kiinnittyy tavallisesti fyysiseen väkivaltaan. Siinä missä fyysinen väkivalta on vakavaa, henkeä ja terveyttä uhkaavaa on henkinen väkivalta enemmän sanoja kuin tekoja. Taloudellinen väkivalta on rahan kiristämistä, taloudellista hyväksikäyttöä ja alistamista sekä niihin liittyvää uhkailua ja pelottelua. Parisuhteessa koettu väkivalta voi olla myös uskonnollista: pelottelua, käännättämistä ja kontrollointia. Seksuaalinen väkivalta on seksiin tai yhdyntään pakottamista. Sitä esiintyy yhdessä fyysisen ja myös henkisen väkivallan kanssa. Väkivallan osalta jakoa tehdään myös aktiiviseen ja passiiviseen väkivaltaan. Aktiivinen väkivalta on tekoja ja verbaalista toimintaa, passiivinen taas laiminlyöntejä tai välinpitämättömyyttä. (Nyqvist 2001, 16–17; Krug ym. 2005, 111; Väestöliitto. Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta i.a.; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työn tueksi. Parisuhdeväkivalta 2015.)

Fyysistä väkivaltaa on kaikenlainen läimäyttely, lyöminen, potkiminen, hakkaaminen, kuristaminen, pään hakkaaminen johonkin, sitominen ja seksuaalinen väkivalta. (Krug ym. 2005, 109; Heiskanen & Ruuskanen 2010, 21.) Fyysinen väkivalta on henkisesti vahingoittavaa ja väkivallan uhri voi joutua kokemaan yhtä aikaa sekä fyysistä ja ruumiillista väkivaltaa että henkistä väkivaltaa. Pahimmillaan parisuhdeväkivalta käsittää kaikki tunnetun väkivallan muodot: fyysisen, henkisen, seksuaalisen ja taloudellisen (Nyqvist 2001, 87).

Miehet kohtaavat fyysistä väkivaltaa useimmin tuntemattoman taholta ja naiset tutun henkilön tekemänä. Heiskanen & Ruuskanen (2010, 17–18.) mukaan parisuhteessa olevista miehistä 16 % on joutunut joskus kumppaninsa tekemän väkivallan tai uhkailun kohteeksi. Vaikka sekä naiset että miehet kokevat fyysistä

väkivaltaa suurin piirtein yhtä paljon, on sukupuolten välillä eroja fyysisen väkivallan muodoissa ja sen seurauksissa. Tyypillisimmin miesten kokema parisuhdeväkivalta on uhkailua, läimäyttelyä, liikkumisen estämistä ja kiinni tarttumista. Naisten kokema väkivalta parisuhteessa on kuristamista, lyömistä, pään hakkaamista johonkin ja seksuaalista väkivaltaa. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 17–24.) Toiseksi yleisin henkirikoksen uhri Suomessa on parisuhdekumppanin surmaama nainen. (Lehti 2016.)

Oikeuskäsittelyyn päätyy yleisimmin fyysinen väkivalta, sillä se on muita väkivallan muotoja helpommin tunnistettavissa ja oikeudellisesti todistettavissa. Se voi olla seurausta pitkään jatkuneesta henkisestä väkivallasta mikä on purkautunut väkivallan tekona. Kun katseet kohdistuvat tähän väkivallantekoon, voi henkinen väkivalta jäädä tapauksissa kokonaan huomioimatta. (Lidman 2015, 66.)

3.2 Henkinen väkivalta

On yleistä, että fyysistä väkivaltaa edeltää henkinen väkivalta, ja sen uhrin voivat kokea fyysistä raskaammaksi. Yleisimmin henkistä väkivaltaa käyttävät naiset. (Flinck 2006, 24.) Henkinen väkivalta on painostamista toimimaan tekijän haluamalla tavalla. Se on myös mitätöintiä, uhkailua, syyttelyä, nimittelyä ja alistamista, valehtelua ja raivoamista. Henkinen väkivalta voi johtaa sosiaaliseen eristäytymiseen puolison täysin hallitessa ja kontrolloidessa. (Nyqvist 2001, 16–17; Väestöliitto. Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. 2016a.) Heiskanen ja Ruuskanen (2010, 29) mukaan parisuhdeväkivaltaa kokeneet miehet kokiivat kontrollointia naisia useammin. Miesten kokema kontrolli oli tutkimuksen mukaan mustasukkaisuutta ja naisten kokema kontrolli lannistavaa ja nöyryyttävää nimittelyä.

Parisuhteessa mykkäkoulun pitäminen, huutaminen, kritisointi, toisen nolaaminen sekä moitteet ovat myös henkistä väkivaltaa. Se ei välttämättä ole jatkuvaa,

vaan esiintyy esimerkiksi vain konfliktitilanteissa. Henkisen väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa, tai kynnyksen sen ilmiäntämiseen korkea. Pitkässä, vuosista vuosikymmeniin kestävässä parisuhteessa fyysinen pahoinpitely voi muuttua nöyryyttämiseksi ja halventamiseksi, varsinkin iäkkäimmillä pariskunnilla. (Piispa 2008, 118.)

Henkisen väkivallan määrittely ei ole niin selkeää kuin muiden väkivallan muotojen, sillä satunnaisissa riitatilanteissa voi tapahtua nimittelyä, mitätöintiä ja syytelyä. Mustasukkaisuus muuttuu väkivallaksi, kun suhde on jo jatkunut kuukausia, eikä kumppani keskusteluista huolimatta luota toiseen, vaan vahtii hänen menemisiään ja tekemisiään ja pyrkii kontrolloimaan puolisoaan. Tilannetta vaikeuttaa, jos mustasukkainen ei ymmärrä, ettei tilanne ratkea kontrolloimalla kumppania. Sairaalloista mustasukkaisuus on, kun mustasukkaiselta puuttuu syyllisyydentunto. (Ensi- ja turvakotien liitto. Nettiturvakoti. Mustasukkaisuus i.a.) Toisinaan väkivaltaa selitetään mustasukkaisuudella ja sen oletetaan kuuluvan parisuhteeseen ja sitä voidaan pitää virheellisesti sitoutumisen merkinä parisuhteessa. Suomessa on tehty rikoksia, joiden motiivina on mustasukkaisuus ja se on Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan yleisin parisuhdeväkivaltaan johtanut syy. (Husso 2003, 102; Danielsson & Salmi 2012.)

Yksi henkisen väkivallan muoto on vaino. Vainon uhri ja tekijä eivät välttämättä ajattele, että vaino määritellään parisuhdeväkivallan muodoksi ja varsinkin tekijä voi suhtautua siihen välinpitämättömästi. Vaino kriminalisoitiin vuonna 2014. Vainon kriminalisointi auttaa tunnistamaan vainon rikollisena toimintana ja tuo turvaa parisuhdeväkivallan uhreille. Lisäksi se antaa yhteiskunnallisesti tärkeän viestin siitä, että vainoaminen ei ole hyväksyttyä toimintaa. Vainoa esiintyy erityisesti eron jälkeen ja sitä tapahtuu kodin lisäksi kodin ulkopuolella missä tahansa. Vainoa on monimuotoista ja se voi olla sekä fyysistä että henkistä. Vainoaja voi käyttää välineenään eri asioita, myös perheen lapsia. (Nikupeteri 2017, 40, 45.)

Parisuhdeväkivallan parissa työskentelevän on tärkeää miettiä, miten toimia erityisesti erotilanteissa ja pohtia sitä, miten turvata lasten huolto ja tapaamiset tilanteissa, joissa on väkivallan jatkumisen uhka. Erotilanteissa on tärkeää kiinnittää huomiota myös vainoon. Jopa vajaalla 40 %:lla vaino ja erilaiset häirinnän muodot jatkuivat edelleen MARAK:issa tehdyistä toimenpiteistä huolimatta. MARAK-työryhmälle vainottujen auttaminen asettaa useita haasteita ja uusia työvälineitä heidän auttamiseensa tarvitään. Harvat olivat ilmoittaneet kokemastaan vainosta poliisille. (Lappinen & Piispa 2014, 36-37.)

3.3 Seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta

Seksuaalista väkivaltaa on kaikki sukupuolielämään pakottaminen ja siinä käytettävä väkivalta. Se on myös loukkaavia kommentteja tai huomautuksia, mitkä suoraan tai epäsuoraan liittyvät jollain tavoin ruumiiseen tai seksuaalisuuteen. Näin ollen myös pukeutumiseen puuttuminen voi olla seksuaalista väkivaltaa. (Nygqvist 2008, 132.) Seksuaalisen väkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa, jos suhteessa esiintyy muitakin väkivallan muotoja. Ei välttämättä ole helppoa vetää rajaa pakotetun ja vapaaehtoisen seksuaalisen kanssakäymisen välille. Kumppani voi tulkita seksuaalisen, väkivaltaisen käytöksen mustasukkaisuuden ylilyönniksi, tai uhri voi myötäillä kumppaniaan ehkäistäkseen riitoja ja muita seuraamuksia. (Väestöliitto. Parisuhdeväkivalta. Seksuaalinen väkivalta 2016b; Husso, 2003, 121.) Seksuaalinen väkivalta aiheuttaa uhrille fyysisiä tai psyykkisiä vammoja tai molempia. Yleisimmin seksuaalinen väkivalta aiheuttaa naiselle synnytyselinten sairauksia, mielenterveysongelmia ja vaikuttaa uhrin sosiaaliseen hyvinvointiin heikentävästi. (Krug ym. 2005, 185.)

Seksuaaliseen väkivaltaan suhtautumisessa on eroja sukupuolten välillä. Miehen uhrius koetaan epätavalliseksi ja tabuksi. On edelleen olemassa sukupuoliroolien mukaisia käyttäytymisodotuksia, mitkä oikeuttavat ja odottavat tietynlaista käyt-

täytymistä. Tästä johtuen esimerkiksi miehen aktiivinen tai aggressiivinenkin seksuaalinen suuntautuminen voidaan tulkita normaaliksi, kun taas vastaavasti käyttäytyvä nainen tulkittaisiin aggressiiviseksi tai seksuaalisesti epätavallisen aktiiviseksi. Nainen seksiin painostajana saatetaan tulkita miestä kohtaan positiivisena asiana eikä lainkaan intymiteettirajoja loukkaavana käyttäytymisenä. Nämä käyttäytymismallit ovat kulttuurissa rakentuneita ja ylläpidettyjä, mutta yhteiskuntamuutoksen seurauksena mies uhrina hyväksytään ja tunnustetaan entistä paremmin. (Lampinen 2007, 98-99, 108.) Sukupuolesta riippumatta jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja omaan henkilökohtaiseen tilaan.

Yksi kontrollin ja alistamisen väline parisuhteessa on raha. Muun hallitsemisen ja kontrolloinnin ohella taloudellinen kontrolli ja hyväksikäyttö ovat yleistä. Tekijä voi maksattaa uhrilla kaiken taloudessa ja kontrolloida uhrin raha-asioita. (Nyqvist 2001, 94.) Taloudelliset väkivallan muodot jaetaan neljään kategoriaan: työssäkäynnin rajoittaminen ja häiriköinti, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö ja eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. Taloudellinen väkivalta aiheuttaa köyhyyttä ja vaikeuttaa taloudellisen väkivallan kokijan suhteesta pois lähtemistä. Lisäksi se vaikuttaa heikentävästi kokijan fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä itsetuntoon. (Kaittila & Nyqvist 2014, 262–278.) Raha-asioista riitelemine on nöyryyttämisen ohella toiseksi yleisin syy parisuhdeväkivaltaan. (Danielsson & Salmi 2012.)

4 VÄKIVALTA PARISUHTEESSA

4.1 Parisuhdeväkivallan määritelmä ja vaiheita

Parisuhteessa tapahtuva väkivalta on tarkoituksellista puolison tahdon, tarpeiden ja toiveiden hallintaa, joka loukkaa itsemääräämisoikeutta. Parisuhdeväkivalta voi olla suoraa tai epäsuoraa, ja sen tarkoituksena on vahingoittaa puolisoa, omaisuutta tai ympäristöä. Myös erilaiset aggression ilmaukset, jotka tähtäävät puolison vahingoittamiseen tai häiritsemiseen, ovat väkivaltaa. (Flinck 2006, 29.)

Vuosikymmenien kuluessa suhtautuminen parisuhdeväkivaltaan on muuttunut ja tieto on lisääntynyt. 1800-luvulla nainen on ollut sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti riippuvainen aviomiehestä ja muutos nykytilanteeseen on tapahtunut pienin askelin pitkän ajan saatossa. Muutos positiivisempaan suuntaan on mahdollistunut yhteiskunnallisen muutoksen ja yksilöllistymiskehityksen myötä ja nykyään uhreilta odotetaan toimijuutta joutuessaan parisuhdeväkivallan uhriksi. (Nyqvist 2001, 165.)

Parisuhdeväkivallan määrittelyssä on yksilöllisiä, kulttuurillisia, rodullisia ja sukupuolellisia eroja. Esimerkiksi monissa kehitysmaissa naiset ovat sitä mieltä, että miehillä on oikeus kurittaa vaimojaan tarpeen vaatiessa väkivaltaisesti. Heille väkivalta on hyväksyttävämpää ja oikeutetumpaa. (Krug ym. 2005, 115.) Suomessa vähemmän tutkittu aihe, kunniaväkivalta, on erityisesti maahanmuuttaja-taustaisten keskuudessa esiintyvä ilmiö. Kunniaväkivallan muotoja ovat niin ikään henkinen, fyysinen, seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta. (Hansen, Jäppinen, Latvala & Sams 2016.) Suomessa parisuhdeväkivalta on rangaistava teko; jos rikoslain (L 39/1889) mukaan vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa kipua tai saattaa tiedottomaan tai vastaavaan tilaan, tuomitaan joko sakkoihin tai vankeuteen. Lisäksi rikoslaissa on omat pykälät törkeään pahoinpitelyyn, seksu-

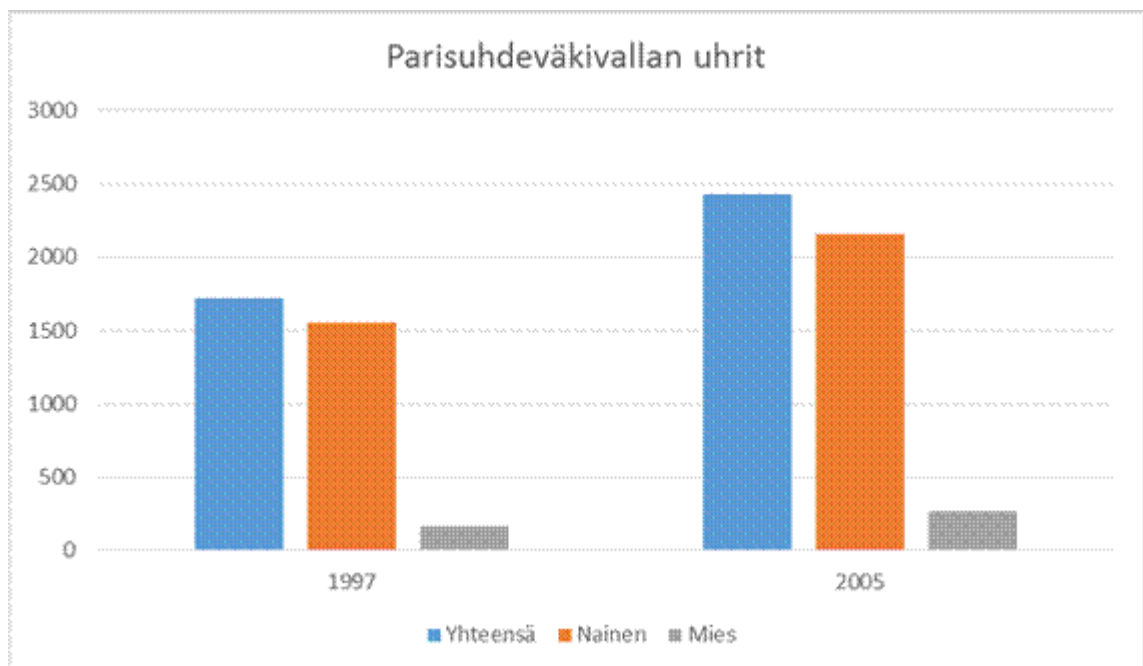
aalirikoksiin, uhkailuun, vainoon ja muihin parisuhdeväkivaltaan liittyviin tekoihin. Parisuhdeväkivalta on myös ihmisoikeuskysymys; Suomessa tuli voimaan 1. elokuuta 2015 Istanbulin sopimus. Se on maailman ensimmäinen laaja-alainen perheväkivallan sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja poistamista koskeva sopimus. Tämän lisäksi sopimus sisältää määräykset väkivallan uhrien suojelemisesta ja väkivallan tekijän saattamisesta edesvastuuseen. (Ulkoasiainministeriö 2015.)

Parisuhdeväkivaltaan liittyy usein myös yhteiskunnan, pariskuntien itse määrittelemiään, tai sukupolvelta toiselle periytyviä rooli-odotuksia siitä, mikä on oma ja puolison asema parisuhteessa. 1900-luvun viimeisiin vuosikymmeniin asti nainen huolehti kodista ja lapsista, kun taas mies oli perheen johtaja ja kurinpitäjä, joka vastasi perheen taloudellisesta toimeentulosta. Parisuhteissa rooli-odotuksia on edelleen, vaikka yhteiskunta on nykyään 2000-luvulla jo sallivampi ja jokainen saa itse määrittellä roolinsa suhteessa. Roolimuutos parisuhteissa alkoi näkyä enemmän 1990-luvun alkupuolella, ja nykyään myös miehet osallistuvat kodin ja perheen hoitoon, kun taas nainen voi olla se joka huolehtii perheen taloudellisesta toimeentulosta. (Holma & Wahlsröm 2005, 48; Hautamäki 2013, 16, 18.)

Tilastotietoa parisuhdeväkivallasta saadaan useasta lähteestä. Parisuhdeväkivallan kannalta olennaisia tilastoja ovat mm. rikollisuustilastot, kansalliset uhritutkimukset sekä erikseen naisiin ja miehiin kohdistuvaan väkivaltaan tehdyt tutkimukset. Kaikki parisuhdeväkivalta ei päädy tilastoihin, sillä parisuhdeväkivaltaan liittyy yhä tabumaisuutta ja salailua. Yksi syy siihen, miksi parisuhdeväkivallasta ei ilmoiteta, on päihtet. Jos uhri on humalassa, kynnys ilmoituksen tekemiseen kasvaa verrattuna siihen, että vain tekijä on päihtynyt. Suurin osa parisuhdeväkivallasta tehdään selvin päin ja näistä teoista vain osa tulee poliisin tietoon. (Piispa & Heiskanen 2009, 45–53.) Kattavin viranomaistilasto on Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin, Poliisiammattikorkeakoulun ja Poliisihallituk-

sen ylläpitämä henkikirjallisuuden seurantajärjestelmä, sillä se sisältää tiedot kaikesta kuolemaan johtaneesta väkivallasta. Uhritutkimukset antavat tietoa myös siitä väkivallasta, joka ei näy viranomaisille. (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Sukupuolten tasa-arvo. Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2016a.)

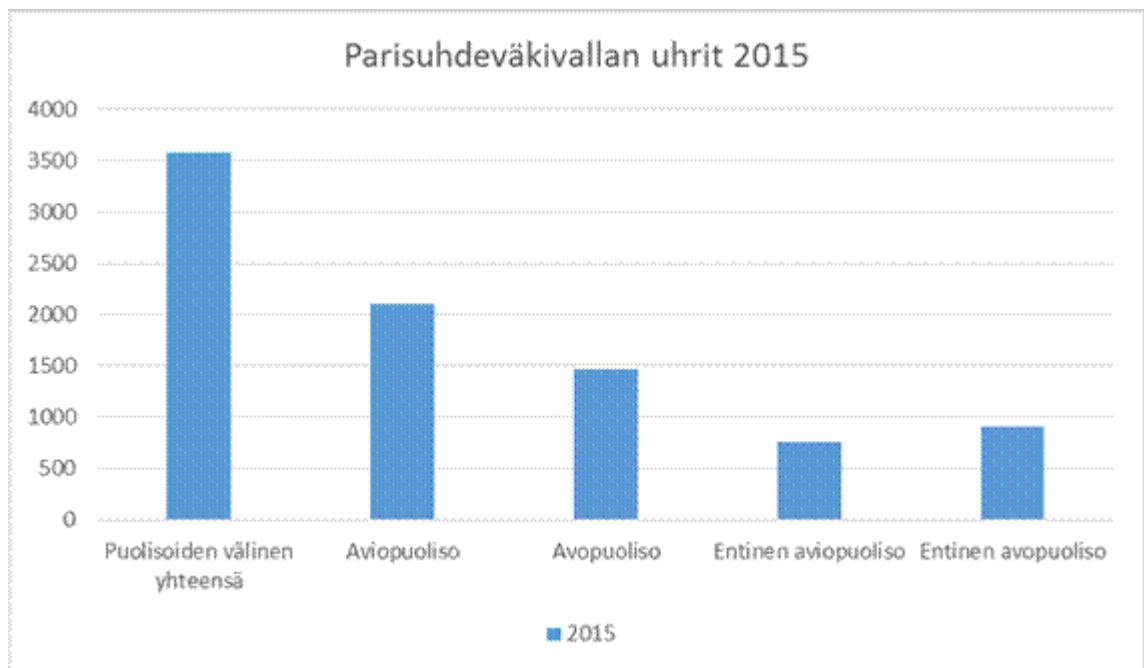
Alla olevassa kuviossa on poliisin tietoon tullut parisuhdeväkivalta vuosina 1997 ja 2005. Vuonna 1997 poliisin tietoon tulleissa parisuhdeväkivaltarikoksissa oli yhteensä 1719 uhria, joista naisia oli 1556 ja miehiä oli 163. Vuonna 2005 poliisin tietoon tulleissa parisuhdeväkivaltarikoksissa oli 2423 uhria, joista 2153 oli naisia ja 270 oli miehiä. Nuorimmat uhrit ovat iältään 14 vuotta ja vanhimmat yli 60 vuotta. (Tilastokeskus. Tilastot. Perheväkivalta 1997-2005. 2006.)

KUVIO 1. Poliisin tietoon tullut parisuhdeväkivalta vuosina 1997 ja 2005

Alla olevasta kuviosta käy ilmi, että vuonna 2015 viranomaisten tietoon tulleesta parisuhdeväkivallasta oli 40,7 % avio- tai avopuolisoiden välistä väkivaltaa. Osuus on noin 3 % pienempi kuin vuonna 2014. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-

lasta vajaa viidennes tapahtui entisten avio- tai avopuolisoiden välillä. Tapauksissa nainen oli uhri noin 80 % tapauksista. Viranomaisien tietoon vuonna 2015 tuli 5300 lähisuhdeväkivaltatapausta. Sama henkilö voi tilastoissa olla uhrina useammin kuin kerran, myös saman vuoden aikana. (Tilastokeskus. Tilastot. Perhe ja lähisuhdeväkivallan uhreista lähes 70 prosenttia naisia. 2016.)

KUVIO 2. Parisuhdeväkivallan uhrin vuonna 2015

4.2 Väkivaltainen käyttäytyminen, syyt ja seuraukset

Parisuhdeväkivaltaan johtavia tekijöitä on useita. Flinckin (2006, 50, 93) tutkimuksen mukaan pääsyyt ovat pariskuntien toiveisiin pettyminen, menneisyyden mukana kuljettaminen, vieraantuminen, valtataistelu sekä olosuhteista kuormittuminen. Myös lapsuuden ja nuoruuden kehitysvaiheet, olosuhteisiin ja elämänhistoriaan vaikuttavat tekijät ovat johtaneet parisuhdeväkivaltaan. Lisäksi riskitekijänä on väärin motiivein solmittu parisuhde, heikko identiteetti, sekä vuorovaikutukseen ja keskinäiseen suhteeseen vaikuttavat kuormittavat tekijät.

Väkivaltaista käyttäytymistä on parisuhdeväkivaltaa käsittelevissä teoksissa selitetty biologialla, psykologisilla selitysmalleilla, sosiaalisen oppimisen teorialla, sosiokulttuurisella näkemyksellä sekä reaktiivisilla teorioilla. Biologisen selitysmallin mukaan väkivaltainen käyttäytyminen johtuu yksilön biogeneettisestä poikkeavuudesta, aivojen toimintahäiriöstä. Psykologia selittää väkivaltaista käyttäytymistä persoonallisuuden häiriöillä, traumaattisella lapsuudella, heikolla egolla ja narsismilla. Sosiaalisen oppimisen teoria hakee syytä yksilön ulkopuolisista tekijöistä, esimerkiksi kotioloista. Sosiokulttuurinen näkemys viittaa siihen, että väkivaltainen käyttäytyminen on seurausta yhteiskunnallisista epäkohdista, esimerkiksi väkivaltaviihdestä tai työttömyydestä ja reaktiiviset teoriat pitävät väkivaltaisuuden syinä turhautuneisuutta, stressiä ja loppuun palamista. (Nyqvist 2001, 22–23; Flinck 2006, 22–23.) Naisten väkivaltaisuuden taustalla ovat usein aikaisemmat väkivaltakokemukset. Ne voivat olla kokemuksia lapsuudessa tai aiemmissa parisuhteissa ja asetelma on kääntynyt uhrista tekijäksi. (Lattu, 2009, 171, 175.)

Vaiettu naiseus –projektin asiakkaista suurin osa väkivaltaa käyttävistä olivat ylisukupolvisen väkivaltaisen perimän kantajia (Törrönen 2009, 38). Perhedynamiikan näkökulman mukaan väkivaltaisuuteen liittyy parisuhteen tai sukulaissuhteiden ongelmia (Hautamäki 1997, 25). Myös puuttuva keskusteluyhteys voi olla syy parisuhdeongelmiin ja väkivallalta voidaan välttyä puhumalla. Mediassa väkivalta on esillä tv-ohjelmissa, mainoksissa ja lehtijulkaisuissa. Naisen väkivaltainen käyttäytyminen miestä kohtaan on saanut mediassa hyväksyttävämman aseman. Esimerkiksi tv-ohjelmassa nainen voi heitellä tavaroita puolisoa päin eikä siihen puututa sen enempää, kun taas mies ei voi tehdä niin ilman, ettei häntä leimattaisi väkivaltaiseksi. Naisten tekemiä törkeitä pahoinpitelyjä lähisuhteissa on 40 %. Väkivallan tekijä on kokonaisuus, jossa yhteydessä toisiinsa ovat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ominaisuudet. Jokaisessa ihmisessä on näin ollen potentiaalia väkivaltaiseen käyttäytymiseen. (Hautamäki 2013, 44, 84, 98; Törrönen 2009, 13–15, 100.)

Heiskasen ja Piispan (2009, 46) mukaan runsas alkoholinkäyttö voi kärjistää riitoja ja johtaa väkivaltaan. Lisäksi se voi madaltaa kynnystä väkivaltaiseen käytökseen. Vaikka päihteet eivät ole selitys tai syy parisuhdeväkivallalle, on Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan yleinen syy parisuhdeväkivaltaan puolison väkivaltainen käyttäytyminen alkoholin vaikutuksen alaisena. Saman tutkimuksen mukaan sosioekonomisella asemalla on myös merkitystä: heikommin taloudellisesti toimeentulevat kokivat paremmin toimeentulevia yleisemmin väkivaltaa parisuhteessa. (Danielsson & Salmi 2012.) Naiset uhreina pohtivat syitä parisuhdeväkivallalle tapahtuneen jälkeen ja vaikka väkivaltaa ei oteta yksin vastuulle, on osasyllisyyden kokeminen tavallista. Syyllisyys voi liittyä omaan käyttäytymiseen, onko se ollut liian provosoivaa ja kumppania ärsyttävää. Myös omasta persoonallisuudesta voi kokea syyllisyyttä. Uhri voi pohtia, onko kyse masokismista, tietoisesta vai tiedostamattomasta. (Nyqvist 2001, 112–114; Husso 2003, 112–115.) Parisuhdeväkivaltaa on vaikea tunnistaa ja tunnustaa. Sekä väkivallan tekijä, että kokija haluaa torjua ja mitätöidä väkivallan ja etsiä sille oikeutusta. (Flinck 2006, 94.)

Väkivallalla on vaikutuksia sekä psyykkiseen että fyysiseen terveyteen. Fyysisten vammojen lisäksi väkivallan kokeminen voi aiheuttaa tunne-elämän vaurioita kuten masentuneisuutta, ahdistuneisuutta ja itsetunnon laskua, ongelmia seksuaalisuuteen ja käyttäytymiseen sekä erilaisia sairauksia. Lisäksi väkivallan kokemuksen seurauksena voi tulla riskikäyttäytymistä, kuten rikollisuutta, alkoholin tai huumeiden väärinkäyttöä ja itsetuhoista käyttäytymistä. Väkivaltaisessa suhteessa eläminen vaikuttaa uhrin itsekunnioitukseen ja kykyyn osallistua yhteiskuntaan. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Väkivallan vaikutukset 2013; Krug ym. 2005, 123–124; Flinck 2006, 25.)

Fyysisen parisuhdeväkivallan seurauksena naiset kokevat psyykkisiä oireita kolme kertaa useammin kuin miehet. Naisten kokemat psyykkiset seuraukset ovat pelko, viha, itsevarmuuden heikkeneminen ja haavoittuvuuden tuntemukset.

Miehille psyykkisiä seurauksia parisuhdeväkivallasta on viha, järkytys ja masennus. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 24.)

Inhimillisten kärsimysten ohella parisuhdeväkivallalla on vaikutuksensa myös yhteiskunnalliseen talouteen. Taloudellinen rasitus näkyy tuottavuuden laskun ja sosiaalipalvelujen käytön kasvun kautta, kuluina terveydenhuollossa, turvakoti- palveluissa sekä oikeudenkäyntikuluina. (Krug ym. 2005, 125; Flinck 2006, 26.) Koettu väkivalta vaikuttaa ihmiseen voimakkaasti. Väkivallan kierteessä eläminen muuttaa ihmisen identiteettiä. Parisuhdeväkivallalta on monitahoista mikä vaikeuttaa sen käsittelemistä. Väkivalta usein toistuu ja pitkittyy. Samalla se muuttaa luonnettaan ja se mikä parisuhteen alussa saattoi olla arkea järkyttävää, voi ajan kuluessa muuttua parisuhteen normiksi. (Lidman 2015, 65.) Väkivallan toistuvuus näkyy myös tilastoissa: esimerkiksi vuoden 2014 perhe- ja väkivaltatapauksista uhreista 800 henkilöä joutui perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhriksi useammin kuin kerran vuoden aikana. (Tilastokeskus. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Perhe- ja lähisuhdeväkivallalta 2015.)

Vuonna 2015 Suomen turvakodeissa oli yhteensä 3055 asiakasta, näistä naisia oli 1316, miehiä 76, aikuisia joiden sukupuolesta ei ole tietoa 26 ja lapsia 1466. Asiakkaita joista ei ole muuta tietoa, oli turvakodeissa 171. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastot aiheittain. Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut 2016b.) Sotkanetin tilastotietojen mukaan sovittelutoimistoon tulleet lähisuhdeväkivaltatapaukset lukumäärältään koko Suomessa olivat vuonna 2014 yhteensä 1857 tapausta ja vuonna 2015 yhteensä 2236 tapausta, sukupuolivalinnalla ei löytynyt tietoja. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet. Tulostaulukko i.a.)

4.3 Parisuhdeväkivallan osapuolet

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen

ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai voi todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen. WHO:n raportti tiivistää parisuhdeväkivallaksi kaikkea parisuhteessa tapahtuvaa käyttäytymistä joka aiheuttaa fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista vahinkoa suhteen osapuolille. (Krug ym. 2005, 21, 109.)

Parisuhdeväkivallalle ei aina löydetä passiivista uhria tai aktiivista syyppäätä. Vuosia jatkuneessa väkivaltaisuuksissa ristiriitojen taustalla voi olla molempinpuolista ja yhteen kietoutunutta väkivaltaa. Tekijällä on vastuu teostaan eikä uhria pidä syyllistää, vaan on nähtävä koko parisuhdeväkivallan dynamiikka laajemmin, että tapahtunutta väkivaltaa voidaan käsitellä. Toistuva uhriksi joutuminen on kuitenkin parisuhdeväkivallalle tyypillistä. Parisuhdeväkivallan uhrit eivät välttämättä tiedosta olevansa rikoksen kohde, tai häpeä ja itsesyytökset estävät toimimasta ja avun hakemista. Joskus kyse voi olla tekijän suojelemisesta tai pelosta joutua uudelleen väkivallan kohteeksi ja apua ei siksi haeta. Huoli perheen hajoamisesta, lasten kohtalosta ja taloudellisesta pärjäämisestä, sekä epäilykset viranomaisprosessin hyötyihin vaikuttavat myös uhrin ratkaisuihin. (Lidman 2015, 67–68.)

Kun uhri elää väkivallantekijän kanssa, hän joutuu sopeuttamaan omaa käyttäytymistään, tietoisuuttaan ja käsityksiään olosuhteisiin, joissa hän elää. (Lehtonen & Perttu 1999, 66.) Väkivaltaisissa parisuhteissa uhrin minuus murtuu. Väkivaltaa käyttävän valta ulkomuotoon voi olla hyvin suuri. Uhri voi muuttaa ulkonäköään tai ulkomuotoaan, jotta myötäilisi väkivallantekijän toiveita. Samalla kun uhri luopuu päätäntävällästä ulkomuotoonsa ja luovuttaa vastuun ja päätöksenteon väkivallantekijälle, kapenee oma aito minuus. Uhrilla on jäljellä vain vähän omia mielipiteitä ja näkemyksiä, jotka voisivat tulla näkyviksi. (Ruuhilahti 2015, 58–60.)

Uhrin kokemukset väkivallasta muuttuvat, kun parisuhdeväkivalta on jatkunut kuukausia tai se on ollut hyvin rajua. Väkivallasta tulee normaali osa suhdetta ja kokemukset, jotka ovat aikaisemmin tuntuneet hyvin väkivaltaisilta, eivät tunnu enää samalta. Ulkopuolisen on usein hyvin vaikea tunnistaa väkivallan uhri tai sen uhka. Henkinen väkivalta voi olla uhrin mielestä pahempaa kuin fyysinen väkivalta, se vie ihmisarvon. Tekijä osaa huomaamattomasti luoda uhrille uhkaavan ilmapiirin, pelkkä väkivallan tekijän katse voi riittää siihen. Väkivalta traumatisoi uhrin. (Marttala 2011, 41–42, 47.)

Väkivaltaisten tekojen sekä katumuksen vaihtelu, eli väkivallan jaksottaisuus, aiheuttaa uhrille emotionaalista riippuvuutta väkivallan tekijästä. Uhrin omanarvontunto murtuu. Tekijällä on valta ja kyky saada omien mielialojen ja käyttäytymisen mukaan tuntemaan uhri suurta iloa ja syvää arvottomuutta. Väkivallan uhreilla on käytössään selviytymiskeinoja joita he pyrkivät käyttämään, jotta säästyisivät pahoinpitelyltä, esimerkiksi varuillaan olo, oman käyttäytymisen varominen ja puolison käytöksen ja mielialojen lukeminen. Yleensä näistä keinoista ei ole apua uhrille. Uhrin pelko ylläpitää tekijän valtaa ja vaikuttaa tehokkaasti uhrin käytökseen. (Marttala 2011, 43–44.) Aiheeseen tutustuessa huomasimme joissain tapauksissa väkivallan kohteen uskovan, että puolison väkivaltainen käyttäytyminen on hänen omaa syytään, ja kohde luulee ansaitsevansa väkivaltaisen kohtelun.

Uhreille yleisiä tunnereaktioita ovat erilaiset pelkotilat, turvattomuus, tunnottomuus ja tunteettomuus, ahdistuneisuus, jännitys, pahoinvointi ja epätodellisuuden tunteet. Sekä tekijällä että uhrilla häpeän ja syyllisyyden tunteet ja kokemukset nousevat usein esiin. Tekijä häpeää tekoaan ja uhri väkivallan kohteena olemista. (Hulkko 2011, 90–91.)

Uhrin selviytyminen alkaa väkivaltaisesta suhteesta irtautumisena ja väkivallan aiheuttamien seurausten poistumisena, turvallisuuden tunteen lisääntymi-

senä sekä omanarvontunnon palautumisena. Selviytyminen voi olla myös parisuhteen jatkumista ja väkivallan loppumista parisuhteessa. Oikea-aikaisella ammattiavulla on tärkeä osa selviytymisessä. (Väänänen 2011, 109–110.)

Perheväkivaltaa salaillaan sukupuolesta riippumatta. Teko voi olla tekijälle traumaattinen kokemus ja lyömisestä koituu pelkoa, stressiä, masentuneisuutta, surua ja ahdistuneisuutta. Väkivaltatapahtumaan liittyy erilaisia tunteita; suuttumusta, vihaa, pettymystä, yksinäisyyttä, masennusta, väsymystä, epätoivoa, epäluottamusta ja epävarmuutta itseen. (Hautamäki 2013, 33, 89, 92, 98–99; Törrönen 2009, 20, 23, 35, 65.)

Väkivallan tekijä voi pelästyä omaa käytöstään ja on valmis hakemaan apua ja selvittämään tapahtumia. Erityisesti alkoholin vaikutuksen alaisena tapahtuva pahoinpitely saa tekijän olemaan pahoillaan ja pyytämään puolisoaltaan anteeksi ja tekijä pyrkii hyvittämään tekojaan ja uskottelee myös itselleen, ettei väkivalta toistu ja lupaa muuttaa käytöstään. Aina väkivallan tekijä ei osaa eikä tiedä mistä hakea apua. Väkivallan tekijöistä kaikki eivät ole valmiita ottamaan vastuuta teoistaan vaan syyttävät puolisoaan tapahtumista. He etsivät käyttäytymiselleen syitä, perustelevat käytöstään väkivaltaisella luonteella tai näkevät sen oikeutettuna. Tekijä voi olla välinpitämätön, jolta puuttuu terve katumuksen ja syyllisyyden kokemus ja hänellä on puutteellinen empatiakyky. (Hautamäki 2013, 109–111; Törrönen 2009, 37, 98, 141.)

Ahola ja Hirvihuhta (2000) ovat kehittäneet vastuunportaattimallin. Mallin tarkoituksena on ohjata väkivallantekoon syyllistynyt ottamaan vastuu teoistaan. Vastuunotto aloitetaan teon myöntämisellä. Väkivallan tekijän on vaikeaa myöntää tekoaan tai puhua siitä. Kun tekijä myöntää teon, mahdollistaa se tekijälle ymmärryksen teon vakavuudesta ja seurauksista. Seuraava porras on anteeksipyyntö ja pahoittelu, josta päästään sovittamaan tai hyvittämään tekoa. Uhrille on tärkeää, että hän pääsee määrittämään sitä, mikä on hänen mielestään oikeudenmukainen hyvitys ja sovitus hänen kokemaansa vääryyteen. Sovittamista on

seurattava tekijän lupaaminen, ettei vääryyden teko enää toistu. Kun tekijä pitää lupauksensa, pyytää anteeksi ja hoitaa sovitun hyvittämisen, voidaan katsoa vastuunoton onnistuneen. Tämä mahdollistaa myös tekijälle hyvän maineen palautumisen. (Ahola & Ahola 2016, 35–38.) Tekijän selviytyminen alkaa teon myöntämisellä ja halulla selvittää asiansa. Yksi selviytymiskeino on yksilö- tai ryhmäterapiaan hakeutuminen. Tekijän on lopetettava selitykset, muiden syyttely, asian kieltäminen ja vähättely ja hänen on väkivallanteosta selviytyäkseen pohdittava omaa itseään ja keinoja itsehillinnän lisäämiseksi. (Hautamäki 2013, 112–113.)

5 OSASUORITUSTEN PROSESSIKUVAUKSET

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen ja osasuoritusten suunnittelu alkoi syksyllä 2016, jolloin päätimme tuottaa yhtenä osasuorituksena videon MARAK-toiminnasta Kainuussa. Aiheeksi MARAK oli valikoitunut jo vuotta aiemmin Ammatin alan kehittämistyön välineet I ja II -opintojaksojen aikana, mutta ryhmän kokoonpano ja aiheen rajaaminen selkiytyivät vasta Kehittämisen ja innovaatiotoiminta -opintojakson alkaessa.

Moniammatillinen yhteistyö tuli puheeksi heti prosessin alussa, ja otimme yhteyttä Kainuun ammattiopiston audiovisuaalisen viestinnän opettajaan alkusyksyllä 2016 tiedustellaksemme heiltä mahdollisia yhteistyökumppaneita opinnäytetyöprojektiimme. Opettaja antoi kahden aikuisopiskelijan yhteystiedot, jotka olivat kiinnostuneita yhteistyöstä. Kainuun ammattiopiston media-assistenttiopiskelijat opiskelevat tutkintoa YritysAmis –periaatteella. YritysAmiksessa opiskelijoiden oppimistehtävät suunnitellaan työelämän prosessien mukaan ja opiskelijoiden ammattitaito karttuu esimerkiksi toimimalla NY-yrittäjänä (Nuori Yrittäjyys) tai työssäoppimalla. (Kainuun ammattiopisto. Koulutusalat. Kulttuuriala i.a.) Media-assistenttiopiskelijat saivat yhteistyönä kanssamme tehdystä projektista omat opintosuoritusmerkintänsä, ja yhteisellä tuotoksellamme he voivat jatkossa myydä omaa osaamistaan.

5.1 Videon käsikirjoitus

Ennen kun videota päästään kuvaamaan, on se pohjustettava jonkinlaisella suunnitelmalla sekä määriteltävä videon kohderyhmä. Päätös käsikirjoittamisesta syntyi syksyllä 2016, ja aloimme suunnitella tämän osasuorituksen toteuttamista tutustumalla audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekemisen oppaisiin ja muihin käsikirjoittamisesta kertoviin materiaaleihin. Videon käsikirjoitus (LIITE

1) on opinnäytetyömme ensimmäinen osasuoritus, mikä ajallisesti sijoittui Kehittämisen- ja innovaatiotoiminta II -opintojaksolle keväälle 2017. Ajatuksenamme oli tehdä videosta sen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille kohdennetun opetuksellisuuden lisäksi ajatuksia ja tunteita herättelevä ja mieleenpainuva kokonaisuus. Nämä asiat tulisi näkyä valmiin videon lisäksi jo käsikirjoituksessa. Leinon (2003, 8-9) mukaan onnistunut käsikirjoitus johdattelee katsojan tunteita. Jos käsikirjoittaja epäonnistuu tunteiden johdattelussa, ei hän saa tarinan viestiä välitettyä.

Käsikirjoitus on työsuunnitelma, jonka avulla video kuvataan ja leikataan. Mitä yksityiskohtaisempi käsikirjoitus on, sitä jouhevampaa ja tehokkaampaa on tuotannon sujuminen. (Pirilä & Kivi 2010, 59.) Ideoimme käsikirjoitusta Office 365 -ohjelman OneDrive-palvelussa, mikä mahdollisti dokumentin työstämisen verkossa, milloin ja missä tahansa yhdessä ja erikseen. Prosessin aikana kävimme MARAK-työryhmän kokouksissa läpi, mitä asioita videossa on tarpeen olla. Lisäsimme ideointivaiheessa omia ja MARAK-työryhmän jäsenten esittämiä ehdotuksia käsikirjoituksen raakaversioon.

Videon katsoja haluaa nähdä, miten muut elävät, ja hän haluaa saada videosta vastauksia häntä vaivaaviin ongelmiin. Teoksessa ”Käsikirjoittamisen taito” (2015) eritellään käsikirjoituksen perusaiheita. Yksi perusaiheista on konflikti jossa tahdot ovat vastakkain, esimerkiksi perheväkivalta aiheena on konflikti. Aiheen avulla kirjoittaja keskustele katsojansa kanssa. Videon käsikirjoittajan tavoitteena on koskettaa katsojaa niin, että katsoja kokee videon tärkeäksi ja että videon käsikirjoittajan havaintojen avulla katsoja päästäisi videon tarinan sisälleen ja antaisi sen vaikuttaa. (Rosenvall & Vacklin 2015, 234–235, 255.)

Aloitimme käsikirjoittamisen keksimällä parisuhdeväkivaltaa kuvaavan tarinan. Tarina ei tullut lainkaan valmiiksi, kun ryhdyimme suoraan tekemään ohjauksikirjoitusta Wordin ruudukko-työkalulla. Yleensä käsikirjoitusprosessi ete-

nee niin, että ohjaaja ja kuvaaja työstävät yhdessä kirjallisen käsikirjoituksen pohjalta kuvakäsikirjoituksen eli storyboardin. (Pirilä & Kivi 2010, 63.) Koska videomme kuvaajat eivät osallistuneet käsikirjoittamiseen, päädyimme tekemään kuvauskäsikirjoitusta, mitä myös ohjaukskäsikirjoitukseksi kutsutaan. Ohjaukskäsikirjoitus on ohjaajan työkalu, missä on jo suoraan ratkaistu, miten kohtausta toteutetaan. (Aaltonen 2002, 144.) Kuvaus/ohjaukskäsikirjoitukseen sisällytetään kaikki tekniset ohjeet, joita esimerkiksi ohjaaja, kuvaaja, äänittäjä, lavastaja, leikkaaja ja tuottaja tarvitsevat (Pirilä & Kivi 2010, 63).

Paperille käsin piirrettävän kuvakäsikirjoituksen tekemistä emme ryhtyneet tekemään käytännön järjestelyjen hankaluuden vuoksi. Kuvakäsikirjoituksen tekeminen käsin paperille olisi vaatinut kaikkien opinnäytetyön tekijöiden fyysistä läsnäoloa, mikä ei yhden ryhmämme jäsenen ulkomailla tapahtuvan työharjoittelun vuoksi ollut mahdollista. Lopulta käsikirjoitus toteutettiin kahden Suomessa olevan opinnäytetyöntekijän kesken. Käsikirjoitus kävi sekä media-assistenttiopiskelijoilla että MARAK-työryhmän jäsenillä luettavana ennen kuin muokkautui nykyiseen muotoonsa. Yhteydenpito heidän kanssaan onnistui sähköpostin välityksellä ja lisäksi saimme MARAK-kokouksissa ehdotuksia käsikirjoituksen työstimiseen.

Lopullisessa ohjaukskäsikirjoituksessamme on kaksi ruutua vierekkäin, toinen kuvalle ja toinen äänelle. Nimesimme kohtausruudukot pariiksi juoksevilla numeroinnilla, Ääni 1 ja Kuva 1. Pyrimme Ääni-kohtausruutuun kuvaamaan kirjoittamalla erittäin tarkasti mitä videolla kuuluu, kun ääniruutua vastaava kohta kuvataan. Kuva-kohtausruutuun kirjoitimme tarkan kuvauksen mitä haluamme videolla näkyvän kyseisessä kohdassa. Kohtauksia lopulliseen käsikirjoitukseen tuli yhteensä 12.

Kohtauksen alun täytyy herättää katsojan kiinnostus, kiinnostuksen herättäjä voi olla fyysinen, emotionaalinen tai psykologinen. Parasta on valita videon alkuun jokin mentaalinen tila, jota katsoja pystyy seuraamaan. Tunteen avulla katsoja

kykenee helposti seuraamaan videon toimintaa. (Rosenvall & Vacklin 2015, 89.) Videon kohtauksilla tärkein tehtävä on kuljettaa tarinaa eteenpäin. (Leino 2003, 23, 45.) Käsikirjoitimme videon alkamaan dramaattisesti, jotta katsojan huomio herää. Myös myöhemmin videolla tulevan samanlaisen kohtauksen on tarkoitus herätellä katsojan tunteita ja toimia siirtymänä kohtauksesta toiseen.

Käsikirjoitusta tehdessä ja materiaaleihin tutustuessa tuli esiin, että valmis video ei koskaan vastaa täydellisesti käsikirjoitusta ja huomasimme tämän myös oman käsikirjoituksemme kohdalla. Suunnittelimme lopulliseen käsikirjoitukseen, että aloitamme videon dramaattisesti ja kirjoitimme käsikirjoituksen ensimmäiseen kohtaukseen kirkkaisun, mikä ei videon tilaajan mielestä ollut valmiilla videolla toimiva ratkaisu, eikä vastannut meidän tarkoittamaa kirkkaisua. Myös kohtaukset KUVA 3, KUVA 4, ÄÄNI 5 ja KUVA 9 muuttuivat kuvausten aikana. Lisäksi pienempiä muutoksia tuli, esimerkiksi näyttelijöiden kasvoja ei ole valmiilla videolla sumennettu. Käsikirjoituksen mukaan videon oli myös tarkoitus olla mustavalkoinen ja vain viimeisen kohtauksen (KUVA 12) piti olla värillinen.

Videon käsikirjoitusprosessi toi opinnäytetyöprosessiimme virkistävän lisän, sillä oli kiinnostavaa perehtyä täysin uuteen aiheeseen, mikä kuitenkin osaltaan oli tärkeä vaihe opinnäytetyössämme. Käsikirjoittamiseen syventyessämme saimme sellaista oppia, mitä ei muuten sosionomiopinnoissamme ole tullut eteen. Tulevina sosionomeina meidän tulee pystyä tekemään joskus myös luovia ratkaisuja tilanteissa joihin ei ole erillistä ohjekirjaa. Koemme, että käsikirjoituksen tekeminen, uuden tiedon omaksuminen itsenäisesti ja sen käytäntöön vieminen lisäsi ammatillista kasvuamme ja rohkeuttamme käyttämään jatkossakin luovia ja erilaisia ratkaisuja. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen periaatteet edellyttävät uskallusta ja luovuutta toisin tekemiseen ja uusien asioiden kokeilemiseen, joten mielestämme ne tässä osasuorituksessa ja koko opinnäytetyössä toteutuivat. Arvioimme, että onnistuimme tässä osasuorituksessa hyvin, sillä saimme työstettyä selkeän käsikirjoituksen, minkä avulla sekä MARAK-työryhmä että videon kuvaajat saivat käsityksen videosta.

5.2 Esite

Maslenin (2010, 82) mukaan esitteestä voidaan käyttää montaa erilaista nimeä, esimerkiksi lehtinen, mainos, flyeri tai myynti-ilmoitus. Lopulta ei ole väliä mitä nimeä käytetään. Kyseessä on vain pala paperia, jonka tarkoitus on kertoa asiakkaalle informatiivisesti mitä ollaan myymässä.

MARAK Kainuu esitteen (LIITE 2) teko asiakkaille otettiin osaksi opinnäytetyöprosessia työryhmän toiveesta MARAK Kainuu kokouksessa alkuvuodesta 2017. Työryhmän toiveesta teimme esitteestä käyntikortin mallisen ja kokosen, jotta asiakas voi huomaamattomasti ottaa esitteen mukaansa. Esitettä suunniteltaessa oli mietittävä tarkkaan, kuinka saada oleellinen tieto Kainuun MARAK-prosessista sekä yhteystiedot mahdutettua pieneen esitteeseen. Työryhmä toivoi myös puhuttelevaa ulkoasua esitteeseen, joten päätimme käyttää esitteessä rohkaisevia lauseita, kuten "Olet arvokas", "Et ole yksin, saat apua" sekä "Sano EI parisuhdeväkivallalle". Tavoitteena oli käyttää kuvia, jotka ovat sukupuolineutraaleja.

Esite on tehty Canva-ohjelmalla. Valitsimme ohjelman sen kohtuullisen helppokäyttöisyyden sekä maksuttomuuden vuoksi. Canva-ohjelma mahdollisti esitteen työstämisen verkossa yhdessä, milloin tahansa. Esittelimme MARAK-työryhmälle useamman mallin esitteestä ja ideoita esitteeseen tuli työryhmältä koko prosessin ajan. Työryhmän palautteen pohjalta jatkoimme esitteen työstämistä lopulliseen muotoonsa. Huomioimme suunnittelussa, että kuvat joita esitteessä käytämme ovat luvallisia. Varmistimme kuvien luvallisen käytön Google-palvelun tarkennetun kuvahaun avulla. Valmiin esitteen kuvan valitsimme internetistä Pixabay-sivustolta.

Esitettä tehtäessä pitää muistaa, mikä lukijaa kiinnostaa, tieto ei saa olla liian yksityiskohtaista eikä sitä pidä olla liikaa. Esitteeseen lisätään lyhyesti vain faktat

tarjolla olevasta tuotteesta tai palvelusta. Esitteet hoitavat velvollisuutensa eli tiedottamisen monissa eri yhteyksissä, niitä voi antaa ihmisille mukaan eri tilanteissa, laittaa esille vastaanottoauloihin ja esitehyllyihin sekä sisällyttää esitteet aiheesta kertovaan infopakettiin. Keinoja on monia. Koska kyseessä on esite, lukija ei odota esitteen olevan suunnattu ainoastaan hänelle. Lukija odottaa, että hän saa esitteestä nopeasti tarpeellisen tiedon. Tämä antaa tekijälle jonkin verran liikkumavaraa siitä, mitä tietoa halutaan välittää ja miten tieto esitetään. (Maslen 2010, 83, 84, 89.)

Yhteystiedoiksi esitteeseen oli tarkoitus laittaa Kainuun soten Sos-yksikön puhelinnumero ja Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Kainuun soten internetosoitteet. Sos-yksikkö on Kainuun soten lastenkoti SalmiLan tiloissa oleva kriisityön yksikkö. Sos-yksikön puhelinnumeron laittaminen esitteeseen peruuntui, koska Kainuun sotelle avattiin uusi ympärivuorokautinen sosiaalipäivystyksen puhelinnumero vuoden 2018 alussa. Kainuun soten johdon luvalla tämä sosiaalipäivystyksen numero päätettiin laittaa esitteeseen. Saimme numeron tietoomme vasta tammikuussa 2018, joten tästä johtuen myös esitteen painatus viivästyi. Esitteen painatusta varten teimme tarjouspyynnöt kahdesta paikasta ja painatimme tammikuun 2018 alussa 100 kpl esitteitä Kajaanin kaupungin painatuskeskuksessa. Tämän ensimmäisen erän painatuskustannuksista vastasimme itse. Esitteen tarkoituksena on jakaa ihmisille tiivistettyä tietoa Kainuun MARAK-työryhmästä yhteystietoineen. Esite on tulevaisuudessa Kainuun soten eri toimijoiden työpisteillä jaettavissa asiakkaille. Esite luovutetaan pdf-muotoon tallennettuna Kainuun MARAK-työryhmälle, jotta he voivat tarvittaessa painattaa esitteitä lisää.

Esitteen teko on ollut monivaiheista suunnittelusta painatukseen. Esite on tärkeä osa informaation välittämisessä parisuhdeväkivallan uhrille. Esitteen teko on ollut uusi oppimiskokemus, sillä sosionomin opintoihin ei ole kuulunut graafista suunnittelua. Uskomme, että olemme saaneet hyödyllisiä taitoja esitettä tehdes-

sämme, joista on meille apua myös tulevina sosionomeina. Esitettä suunnitellesamme päätimme, että yksi meistä tekijöistä ottaa päävastuun esitteen suunnittelusta, toteutuksesta ja painatuksesta. Mielestämme tämä keino työstää osasuoritusta oli toimiva, sillä mitä useampi ihminen työstää yhtä asiaa, on kaikkia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen haasteellista päästä. Vaikka yhdellä meistä oli päävastuu esitteestä, annoimme tukea ja palautetta tekijälle koko prosessin ajan. Parhaimmillaan esite toimii parisuhdeväkivallan uhrin avun piiriin saattamisen välineenä sekä tiedon välittäjänä. Toivomme esitteen tuovan parisuhdeväkivallan uhreille tietoa siitä, mistä uhri saa itselleen helposti apua.

5.3 Video

Video vaikuttaa katsojan tunteisiin ja järkeen tehokkaammin kuin luettu teksti. Aaltosen (2002, 16.) mukaan video on joustava väline, sillä sitä on helppo levittää, sillä voi tavoittaa suuren yleisön tai tarkasti rajatun kohderyhmän. Lisäksi video on suhteessa kontaktien määrään edullisempi keino tavoittaa kohderyhmä paperisiin versioihin verrattuna. Lopuksi vielä päättelimme, että video jää helpommin mieleen, kun luettava ohje MARAK-prosessista. Lisäksi video on tehokas tapa herättää huomioita katsojassa. Videon on hyvä olla tarpeeksi lyhyt, että katsojan mielenkiinto säilyy yllä eikä videon katsomiseen mene kohtuuttomasti aikaa.

Videon kuvaaminen sijoittui ajallisesti Kehittämisen- ja innovaatiotoiminta III -opintojaksolle, syksylle 2017. Videon kuvasivat Kajaanin ammattiopiston Audiovisuaalisen viestinnän perustutkintoa opiskelevat opiskelijat, joten selkeä ja tarkka käsikirjoitus helpotti heidän työtään. Pyysimme opiskelijoita kuvaamaan videon koska koimme, ettei oma ammattitaitomme ja välineistömme riitä laadukkaasti videon tekemiseen. Media-assistenttiopiskelijat vastasivat tarvittavista kuvausvälineistä ja meidän roolimme kuvausvaiheessa oli toimia ohjaajina, näyttelijöinä ja avustajina.

Tapasimme opinnäytetyön videoprojektin suunnittelun merkeissä kesällä 2017 ja sovimme alustavan kuvausaikataulun. Tapaamisessa päätettiin, että teemme kuvaajille kuvaussuunnitelman, joka selkiyttää missä järjestyksessä kuvaamisen prosessi etenee. Olimme sopineet alustavan päivän koekuvauksia varten jo heinäkuulle 2017, mutta sen peruuntuessa aloitimme kuvaamisen ilman koekuvauksia elokuussa 2017. Kuvaukset etenivät kuvaussuunnitelman mukaisesti ja kuvaustilana käytettiin Kainuun ammattiopiston Audiovisuaalisen viestinnän opetuksen luokkatiloja. Kaikki videon kohtaukset kuvattiin niin että, videokamera oli jalustan päällä paikallaan, eikä kuvaaja liikkunut kameran kanssa ollenkaan. Tämä hieman hankaloitti kuvauksia meidän näkökulmasta, kun kaikkia kohtauksia ei saatu kuvattua niin kuin olimme toivoneet. Väkivallan muotoja videoidessamme päätimme poiketa käsikirjoituksesta ja ottaa videokuvan ohella myös valokuvia erilaisista väkivallan muodoista, sillä väkivallan muotojen näytteleminen oli meille haasteellista. Koko kuvausprosessin ajan kirjoitimme kuvauspäiväkirjaa jokaisesta kuvauspäivästä Office 365 –ohjelman OneDrive –palvelussa, jotta kaikki opinnäytetyön tekijät pysyivät ajan tasalla, mikäli eivät olleet paikalla kuvauksissa. Päiväkirja on ollut tärkeä apuväline tämän raportin kirjoittamisen aikana. Kuvauksissa meillä oli yhden kerran mukana näyttelijöinä meidän lisäksi kolme ulkopuolista henkilöä, jotka olivat antaneet suostumuksensa videolla esiintymiseen. Kuvausprosessi sujui nopeasti, sillä saimme kaiken videomateriaalin kasaan neljällä kuvauspäivällä.

Aloitimme videon äänittämisen syyskuussa 2017 media-assistenttiopiskelijoiden kanssa. Päätimme yhdessä, että ääninä on sekä naisen että miehen ääni, sillä videolla on paljon puhetta ja on katsojalle miellyttävämpää, kun puhujan ääni vaihtuu. Sovimme yhdessä, kuka opinnäytetyömme tekijöistä puhuu naisen osuuden ja toinen media-assistenttiopiskelijoista toimi miehen äänenä. Äänityspaikkana toimi Kainuun ammattiopiston luokkahuone. Ennen äänityksen aloittamista testasimme äänen kuuluvuutta eri etäisyyksillä mikrofoniasta ja kuunteelimme nauhoitukset. Videokuvan ja äänityksen jälkeen videon kuvaaja editoi vi-

deon yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Editointivastuu oli media-assistenttiopiskelijalla, sillä hänellä oli siihen tarvittavat välineet ja ammattitaito. Editointivaiheessa emme olleet fyysisesti mukana, mutta ohjeistimme editoijaa puhelimen ja sähköpostin välityksellä.

Ensimmäinen versio videosta oli valmiina lokakuussa 2017. Välitimme videon MARAK-työryhmän arvioitavaksi. Kokouksessa paikalla olleet olivat yksimielisesti sitä mieltä, että video on hyvä, mutta muutosehdotuksia tuli muutamia. Videon puhuttu ääni oli paikoittain katkonainen, sekä osa asiatiedosta oli jäänyt puhumatta, joten äänitykset menivät kertaalleen kokonaan uusiksi. Äänenlaatu oli heikko ja joitain puheosuuksia oli jäänyt äänittämättä. Lisäksi videosta puuttui tekstitys ja äänitehosteeksi valittu kirkaisu haluttiin poistettavan kokonaan. Videon äänitykset tehtiin lokakuussa 2017 uudelleen ja media-assistenttiopiskelijat editoivat videon valmiiksi meidän omien korjausehdotusten, sekä MARAK-työryhmän kommenttien pohjalta. Lopulliseen videoon lisättiin vielä tekstitys ja loputekstit.

Toinen versio videosta oli valmis joulukuussa 2017, ja opinnäytetyömme työelämäohjaaja hyväksyi esitetyn version. Valmis video (LIITE 3) on mielestämme tiivis ja selkeä kuvaus parisuhdeväkivallan muodoista ja MARAK-menettelystä. Editointivaiheessa videosta oli jäänyt pois yhteystiedoiksi tarkoitetut Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Kainuun soten internetsivujen osoitteet sekä videon loppuun yhteistyökumppaneille tarkoitetut kiitokset. Työelämäohjaajaa tämä asia ei haitannut, joten emme pyytäneet videon muokkausta enää kolmatta kertaa. Mikäli olisimme päässeet mukaan editointivaiheeseen, nämä ongelmat olisi vältetty kokonaan. Videon valmistuttua allekirjoitimme media-assistenttiopiskelijoiden kanssa videosta tekijänoikeussopimuksen.

Videon oli alkuun tarkoitus olla opetusmateriaalina, kun Kainuun MARAK-toimintamallista kerrotaan ammattilaisille, mutta valmista videota voidaan käyttää myös

asiakkaille aiheesta tiedottaessa. Pohdimme, että yksi asiakkaille näkyvä julkaisukanava voisi olla virastojen auloissa olevat televisiot. Olemme ehdottaneet opinnäytetyömme ohjaajalle ja tutkimusluvan myöntäneelle johtavalle sosiaalityöntekijälle, että valmis video on katsottavissa Kainuun soten omalla sisäisellä internet-kanavalla (Kaima), missä sen näkevät kaikki Kainuun sotessa työskentelevät henkilöt.

Media-alan opiskelijoiden kanssa moniammatillisessa yhteistyössä tehty osasuoritus on rikastanut opinnäytetyöprosessiamme, mutta se on tuonut siihen myös haasteita. Aikatauluhaasteiden lisäksi on täytynyt miettiä, millä tavoin viestii oman vision ja idean ennestään tuntemattomalle ihmiselle, jotta lopputulos on juuri oikea ja tyydyttää molempia osapuolia sekä työn tilaajaa. Käsikirjoituksen kohtauksia kuvatessa huomasimme, että vaikka kohtaus oli kirjoitettu käsikirjoitukseen tarkasti, oli videon kuvaajan tulkinta kohtauksesta hieman erilainen kuin itsellämme. Kuvausprosessin aikana opimme sietämään keskeneräisyyttä ja sopeutumaan suunnitelmien muuttumiseen, mikä vahvisti ammatillista kasvuamme. Videon vaikuttavuus voidaan nähdä eri ammattilaisten tartumisessa herkemmin parisuhdeväkivallan puheeksiottamiseen sekä mahdollisen uhrin tunnistamisessa riskinarviointilomaketta hyödyntäen. Videon tarkoitus on tuoda ammattilaisille selkeämmäksi MARAK-menetelmää. Video selkiyttää MARAK-prosessia, sekä ohjeistaa kuinka riskinarviointilomaketta täytetään. Näin pyrimme vaikuttamaan siihen, että parisuhdeväkivalta tai sen uhka vähenee.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI

6.1 Tavoitteen toteutumisen arviointi

Opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä Kainuun MARAK-toiminnan tunnettavuutta ja näkyvyyttä sekä lisätä Kainuun sotien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tietoutta parisuhdeväkivallasta ja sen monimuotoisuudesta. Tarkoituksena on saada ammattilaiset kysymään parisuhdeväkivallasta ja ottamaan MARAK-riskinarviointilomake aktiiviseen käyttöön. Opinnäytetyömme ajankohtauus ja sen näkyvyys mediassa opinnäytetyöprosessin aikana lisäsi motivaatiotamme ja uskoa opinnäytetyömme tarpeellisuuteen. Uskomme, että tämä lisää myös opinnäytetyömme vaikuttavuutta siten, että parisuhdeväkivaltaan puututaan herkemmin, ja medianäkyvyys rohkaisee sekä ammattilaisia että asiakkaita ottamaan aiheen puheeksi.

Opinnäytetyömme valmistuttua emme pysty vielä arvioimaan, ovatko asettamamme tavoitteet saavutettu, sillä MARAK-toiminnasta ja väkivallan muodoista kertova video lähtee levitykseen, kun opinnäytetyömme on jo valmistunut. Myös esite on asiakkaiden saatavilla opinnäytetyömme valmistumisen jälkeen. Työllemme olisi looginen jatkumo, mikäli esimerkiksi vuoden kuluttua Kainuun sotien työntekijöille lähetettäisiin kysely, missä kartoitettaisiin riskinarviointilomakkeen tunnettavuutta ja käyttöä parisuhdeväkivallan puheeksiottamisessa. Lisäksi voisi tutkia sitä, ovatko video ja esite vaikuttaneet siihen, että uhrin ovat saaneet apua MARAK-menetelmästä.

Osasuorituksista koostuvan opinnäytetyön tekeminen osittain moniammatillisessa yhteistyössä on ollut mielenkiintoista ja haastavaa, vaikka prosessin alussa oli vaikea hahmottaa työn kokonaisuutta ja laajuutta. Huomasimme, että on tärkeää ja työskentelyä helpottavaa luoda osasuorituksille tarkka aikataulu ja työnjako. Työnjaossa on ollut välillä haastetta, sillä yksi opinnäytetyön tekijöistä

oli välillä kansainvälisessä opiskelijavaihdossa ja työskentelytavat tuli suunnitella sellaisiksi, että ryhmätyöskentely mahdollistui. Myös yksityiselämässä tapahtuneet haasteet ovat koetelleet tiimityötaitojamme, mutta työn loppuvaiheessa voimme todeta tiimityötaitojemme myös kehittyneen. Tiimityö- ja vuorovaikutustaitojamme on vahvistanut myös moniammatillinen yhteistyö ja MARAK-työryhmän kanssa vuoropuhelu.

Moniammatillisessa yhteistyössä on oleellista, että osaa esittää oman mielipiteensä ymmärrettävästi ja pystyy perustelemaan sen. Samalla on kuitenkin tärkeää osata kuunnella muiden mielipiteitä ja näkökantoja ratkaisuja tehtäessä. (Isoherranen 2012, 157.) Moniammatillinen yhteistyö on tukenut ammatillista kasvuaamme sekä haastanut meitä pohtimaan ja arvioimaan toimintaamme kriittisesti. Kirjoitustaitomme, lähdekriittisyys, sekä kyky omaksua tietoa erilaisista teksteistä on kehittynyt opinnäytetyöprosessin aikana. Lisäksi ammatillista kasvuaamme on kehittänyt prosessin aikana saamamme palaute.

Moniammatillisesti toteutetussa opinnäytetyössämme on korostunut se, miten tärkeää on sujuva tiedonkulku. Varsinkin editointivaiheessa olisimme kaivanneet aktiivisempaa tiedonkulkua ja jälkeinpäin asiaa tarkastellessa aktiivisemmalla tiedottamisella olisi vältetty editointivaiheessa ilmenneet ongelmat. Myös aikataulujen yhteensovittaminen tuotti vaikeuksia. Valmiissa videossa näkyy väistämättäkin myös media-assistenttiopiskelijoiden visuaalinen näkökulma sekä heidän näkemys aiheesta, eikä video täysin vastaa sitä mitä lähdimme alun perin videolla tavoittelemaan. Toivomamme asiasisältö tulee kuitenkin videossa selkeästi esille, video etenee johdonmukaisesti, ja lopputulokseen olemme joka tapauksessa tyytyväisiä.

Toivomme, että tulevaisuudessa opinnäytetyövideomme vaikuttaa parisuhdeväkivaltaan ennaltaehkäisevästi ja auttaa viranomaisia ja ammattihenkilöitä tunnistamaan herkemmin parisuhdeväkivallan uhrin ja uhan. MARAK Kainuu videota

voisi tulevaisuudessa käyttää myös oppimateriaalina Kainuun oppilaitoksissa sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille MARAK-toiminnasta ja parisuhdeväkivallasta kerrottaessa.

Johtopäätöksenä voisimme todeta, että parisuhdeväkivaltaan ei ammattilaisten taholta puututa riittävästi johtuen siitä, ettei asiaa osata ottaa puheeksi. Jos väkivallan tekijä jää ilman apua, se voi johtua siitä, ettei tekijä myönnä tekoaan tai häpeää sitä. Voi olla, että apua tekijälle ei edes tarjota tai sitä ei ole tarjottavissa. Väkivallasta kärsii koko perhe. Myös perheenjäsenille, joihin väkivalta ei suoraan kohdistu tulisi tarjota apua. Huomattavaa on että, 2010-luvulla aiheen käsitelystä ja parisuhdeväkivaltaan puuttumisesta on menty sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten taholta paljon eteenpäin. Uskomme vakaasti, että sama positiivinen kehitys jatkuu myös tulevaisuudessa.

6.2 Pohdinta

Parisuhdeväkivaltaan perehtyminen opinnäytetyön aiheena on herättänyt runsaasti ajatuksia. Aiheena se on aina ajankohtainen. Tuorein henkirikoskatsaus (Lehti 2017) ennustaa, että lähisuhdeväkivallan osuus ja naisten osuus uhreista voi tulla kasvamaan tulevaisuudessa. Aiheesta puhuminen ja ennaltaehkäisy ovat siten entistä tärkeämpää, jottei näin pääsisi käymään. Parisuhdeväkivaltaa aiheena käsitellessämme, olemme saaneet vahvan käsityksen ja eväitä siihen miten tärkeää tulevaisuuden työssämme sosionomeina on myös vaikeista asioista puhuminen ja kysyminen. Toivomme esimerkillämme vaikuttavamme myös kollegoidemme ja yhteistyökumppaneiden rohkeuteen puuttua parisuhdeväkivaltaan.

Ammattihenkilöllä tai viranomaisella on eettinen velvollisuus ja vastuu ottaa parisuhdeväkivalta puheeksi sitä havaitessaan. Lähimmäisenrakkaus, jota voidaan kuvata toisen huomioimisella, kunnioittamisella sekä auttamisella, tulee esiin

opinnäytetyömme tavoitteissa. Oikeudenmukaisuus, johon liittyy tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, kuvastaa opinnäytetyömme tavoitteissa sitä, että jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen elämään ja jokaiselle tulee antaa tasa-arvoinen mahdollisuus saada apua. Toivomme, että tämä opinnäytetyö tuo keinoja näiden periaatteiden toteutumisen.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa oli haasteellista säilyttää työssämme sukupuolineutraalius, sillä aiheesta löytyy materiaalia runsaammin, kun väkivallan kokijana on nainen. Kirjallisuutta ja tutkimuksia läpikäydessämme huomasimme, että parisuhdeväkivallasta vaietaan ja sitä pidetään tabuna josta ei puhuta ja joka jää pääasiassa kotien seinien sisälle. Tabumaisuus liittyy erityisesti naisiin silloin, kun nainen on väkivallan tekijänä. Havaintojemme mukaan miesten kokema väkivalta päättyy vain harvoin tilastoihin ja naisen tekemää väkivaltaa saatetaan vähätellä. Vaikenemisen syynä on väkivallan uhrin itsensä syyllistäminen, pelko ja häpeä.

Parisuhdeväkivaltaa pohdittaessa heräsi ajatuksia myös siitä, onko olemassa hyväksyttävää väkivaltaa? Onko turhautuminen riitatilanteissa hyväksyttävää? Itsepuolustuksen ja väkivaltaisen vastustamisen ero on hyvin pieni. Silloin kun väkivalta on fyysistä, rajat ovat selkeämmät, mutta henkisellä väkivallalla on myös harmaa alue, mitä ei moni tekijä tai kokija edes tiedosta. Parisuhteissa esiintyvä vallankäyttö on usein tällä harmaalla alueella ja muodostunut valta-asetelma voi olla pariskuntien mielestä hyväksyttävää. Mietimme että, tälle harmaalle alueelle asettuu usein myös vaino. Vainon tunnistaminen voi olla vaikeaa ja sen todentaminen oikeudellisesti haastavaa. Vainoaja osaa vainota uhriaan ulkopuolisen näkökulmasta huomaamattomasti jättämättä näkyvää jälkeä.

Jäimme pohtimaan, että kokevatko taloudellisesti heikomman sosioekonomisen aseman omaavat herkemmin ja yleisemmin parisuhdeväkivaltaa kuin sosioekonomisesti paremmassa asemassa olevat. Pohdimme myös sitä, että pystyvätkö paremman sosioekonomisen aseman omaavat ihmiset säilyttämään kullissinsa

paremmin? Heidän ei tarvitse käyttää niitä julkisia palveluita joita ilman heikommassa asemassa olevat eivät pärjää. Viranomaisten kanssa asioidessa voi tulla ilmi asioita mitkä eivät liity käsillä olevaan asiaan, esimerkiksi parisuhdeväkivalta. Parisuhdeväkivallan uhrin ovat voineet elää väkivaltaisessa suhteessa kauan ennen kuin viranomaiset ovat päässeet puuttumaan tilanteeseen. Puuttuminen tapahtuu esimerkiksi vasta siinä vaiheessa, kun uhri on joutunut turvautumaan ulkopuoliseen apuun. Myös ammattilaisten asian kieltäminen tai siihen puuttumattomuus ja tietämättömyys vaikuttavat parisuhdeväkivallan uhrin näkyvyyteen. Yksi suurimpia opinnäytetyömme tavoitteista on tehdä vaikeasta asiasta näkyvä ja helpommin lähestyttävä. Myös tiedon lisääminen pari- ja lähisuhdeväkivallasta on edelleen tärkeää, sillä aiheesta puhuminen ja näkyväksi tekeminen ovat keinoja ehkäistä parisuhdeväkivaltaa.

Opinnäytetyötä suunnitellessa ja tehdessä oli välillä vaikeuksia aiheen ja osasuoritusten määrän rajaamisessa niin, ettei työstä tule liian laaja. Tärkeää olisi ollut tarkemmin käydä ryhmänä läpi heti opinnäytetyön tekoa aloittaessa ryhmän tavoitteet ja työnjaon tasapuolisuus sekä sovitusta asioista kiinnipitäminen. Tiedonkulku ryhmämme sisällä oli myös ajoittain heikkoa, mikä toi työn tekemiseen haasteita. Yhdessä käytyjen keskustelujen sekä toistemme tukemisen myötä pääsimme lopputulokseen, johon olemme tyytyväisiä.

Opinnäytetyömme aihe on tärkeä ja on ollut merkittävää saada olla osana tuomassa MARAK-menetelmää näkyväksi. Erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kohtaaminen sekä ohjaaminen avun äärelle on keskeistä ja tärkeää tulevassa sosionomin ammatissamme. Koemme opinnäytetyömme merkityksellisenä tiedon välittämisen sekä tunnettavuuden lisäämisen näkökulmasta ihmisten avun saamisen parantamiseksi. Parisuhdeväkivalta on vakava aihe, jonka äärellä opinnäytetyötä tehdessämme on herännyt monenlaisia tunteita ja ajatuksia. MARAK-menetelmä parhaimmillaan mahdollistaa uhrin avun saamisen varhaisessa vaiheessa moniammatillisen työryhmän tukemana ja sen avulla voidaan poistaa päällekkäistä työtä eri toimijoiden välillä.

LÄHTEET

- Aaltonen, J. (2002). *Käsikirjoittajan työkalut. Audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opas*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Ahola, M. & Ahola, T. (2016). *Väkivallasta turvallisuuteen*. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti Oy.
- Axelin, A., Stolt, M & Suhonen, R. (2016). Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Axelin, A., Stolt, M. & Suhonen, R. (toim). *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. (2. korj. p.). Tutkimuksia ja raportteja, sarja A73. Turku: Juvenes Print.
- CBSNEWS (2017). *More Than 12M "Me Too" Facebook posts, comments, reactions, in 24 hours*. Saatavilla 19.12.2017
<https://www.cbsnews.com/news/metoo-more-than-12-million-facebook-posts-comments-reactions-24-hours/>
- Danielsson, P. & Salmi, V. (2012). *Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta - Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Verkkokatsauksia 34/2013. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152609/34_parisuhdevakivalta.pdf?sequence=1
- Ensi ja turvakotien liitto (i.a.) Nettiturvakoti. Mustasukkaisuus. Saatavilla 24.11.2016. https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_
- Flinck, A. (2006). *Parisuhdeväkivalta naisen ja miehen kokemana. Rikottu lemменmarja*. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos). Saatavilla <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67636/951-44-6709-4.pdf?sequence=1>
- Hansen, S., Jäppinen, M., Latvala, J. & Sams, A. (2016). *Kunniakäsitykset ja väkivalta -selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa*. Ihmisoikeusliiton julkaisu. Saatavilla 16.11.2016. https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netiti-002.pdf

- Hautamäki, J. (1997). *Perheväkivalta. Käännekohta miehen elämässä*. Helsinki: Miessakit ry.
- Hautamäki, J. (2013). *Mikä minuun meni? Tositarinoita Suomalaisesta perheväkivallasta*. Helsinki: Gummerus.
- Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. (2010). *Tuhansien iskujen maa – miesten kokemana väkivalta suomessa*. (Julkaisusarja No. 66.) Helsinki: Heuni. Saatavilla http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/6KHn-LcUwR/Full_report_66.pdf
- Holma, J. & Wahlström, J. (toim.) (2005). *Iskuryhmä. Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hulkko, A. (2011). Parisuhdeväkivallan varhaiset vaiheet. Teoksessa R. Hannus; S. Mehtola; L. Natunen & A. Ojuri (toim.), *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. (s. 81–108). Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Husso, M. (2003). *Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila*. Tampere: Vastapaino.
- Isoherranen, K. (2012). *Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä*. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos). Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf
- Kainuun ammattiopisto (i.a.). Koulutusalat. Kulttuuriala. Saatavilla 19.12.2017. <https://www.kao.fi/koulutusalat/kulttuuriala/>
- Kaittila, A. & Nyqvist, L. (2014). Taloudellinen väkivalta parisuhteessa. *Janus*, 22 (3), 262–278. Saatavilla <http://ojs.tsv.fi/index.php/janus/article/viewFile/51214/15672>
- Krug, E.; Dahlberg, L.; Mercy, J.; Zwi, A. & Lozano, R. (toim.) (2005). *Väkivalta ja terveys maailmassa*. WHO:n raportti. Saatavilla https://www.thl.fi/documents/470564/817072/9529608993_fin.pdf/2ea074d0-a4eb-4448-ba63-3b312ea81692
- L39/1889. Rikoslaki. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

- Lampinen P. (2007). *Raiskattu mies. Tutkimus miehiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta*. (Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos). Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38214/URN:NBN:fi:juu-201207132078.pdf?sequence=1>
- Lappinen L. & Piispa M. (2014). *MARAK – moniammatillista apua väkivallan uhreille*. Arviointiraportti. Työpaperi 21/2014. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116230/URN_ISBN_978-952-302-240-9.pdf?sequence=1
- Lattu, E. (2009). Naisten tekemä väkivalta. Teoksessa S. Näre & S. Ronkainen (toim.), *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka*. (s. 168–194). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Lehti, M. (2016). *Henkirikoskatsaus 2016*. Katsauksia 10/2016. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian- ja oikeuspolitiikan instituutti. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160000/Katsauksia_10_Lehti_2016.pdf?sequence=1
- Lehti, M. (2017). *Henkirikoskatsaus 2017*. Katsauksia 19/2017. Helsingin yliopisto. Valtiotieteiden tiedekunta. Kriminologian- ja oikeuspolitiikan instituutti. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/175210/Katsauksia_19_Lehti_2017.pdf?sequence=1
- Lehtonen, A. & Perttu, S. (1999). *Naisiin kohdistuva väkivalta*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Leino, T. (2003). *Sanoista eläviä kuvia. Käsikirjoittajan opas*. Keuruu: Otava.
- Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Marttala, P. (2011). Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa R. Hannus; S. Mehtola; L. Natunen & A. Ojuri (toim.), *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. (s. 37–50). Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Maslen, A. (2010). *Copywriting sourcebook: How to write better copy, faster – for everything from ads to websites*. Lontoo: Marshall Cavendish Business.

- Nikupeteri, A. (2017). *Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen*. (Väitöskirja, Lapin yliopisto)
- Nyqvist, L. (2008). Seksuaalinen väkivalta parisuhteessa. Teoksessa S, Näre & S, Ronkainen (toim.), *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. (s. 129–167). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Nyqvist, L. (2001). *Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessinarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Piispa, M. & Heiskanen, M. (2009). Alkoholin rooli naisten parisuhteessa kokeaman väkivallan seurauksissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 74, (1), 45–53. Saatavilla <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100696/piispa.pdf?sequence=1>
- Piispa, M. & October, M. (2017). Vaikuttava työkalu toistuvaan parisuhdeväkivaltaan puuttumiseen. *Yhteiskuntapolitiikka* 82, (3), 304–312. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134851/YP1703_Piispa%26October.pdf?sequence=1
- Piispa, M., Tuominen, M. & Edwalds H. (2012). MARAK kokemuksia parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin menetelmän kokeilusta Suomessa. Raportteja 10. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90818/URN_ISBN_978-952-245-601-4.pdf?sequence=1
- Piispa, M. (2008). Väkivallan muodot heteroseksuaalisissa parisuhteissa. Teoksessa S, Näre & S, Ronkainen (toim.), *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. (s. 106–128). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Pirilä, K & Kivi, E. (2010). *Elävä kuva - elävä ääni. Kolmas osa; Teos*. Helsinki: Like.
- Pohjoisvirta, R. (2011). Väkivallan riskien arviointi ja turvasuunnitelma. Teoksessa R. Hannus; S. Mehtola; L. Natunen & A. Ojuri (toim.), *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. (s. 133-145). Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto.

- Rosenvall, J. & Vacklin, A. (2015). *Käsikirjoittamisen taito*. Helsinki: Like.
- Ruuhilahti, S. (2015). *Selkä seinää vasten, ajatuksia parisuhdeväkivallasta*. Espoo: Omatila.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Opetusjulkaisuja 62. Julkisojohtaminen 4. Vaasan yliopisto. Saatavilla http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2016b). Tilastot aiheittain. Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut. Turvakotipalvelut. Saatavilla 8.12.2016. https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/turvakotipalvelut_
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2013). Lapset, nuoret ja perheet. Väkivallan vaikutukset. Saatavilla 22.11.2016. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/vakivallan
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2015). Lapset, nuoret, perheet. Työn tueksi. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö. Parisuhdeväkivalta. Saatavilla 16.9.2016. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde/parisuhdevakivalta
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2016a). Sukupuolten tasa-arvo. Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa. Saatavilla 20.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys-suomessa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (i.a). Sotkanet. Tulostaulukko. Saatavilla 26.10.2016. <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s47IAwA=&region=s07MBAA=&year=sy4rs9Y1BAA=&gender=t&abs=f&color=f>
- Tilastokeskus (2006). Tilastot. Perheväkivalta 1997-2005. Saatavilla 8.12.2016. http://www.stat.fi/til/polrik/2005/polrik_2005_2006-04-04_tie_001.html

- Tilastokeskus (2016). Tilastot. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista lähes 70 prosenttia naisia. Saatavilla 8.12.2016. http://www.stat.fi/til/rpk/2015/15/rpk_2015_15_2016-05-30_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus (2015). Rikos- ja pakkokeinotilasto. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Saatavilla 26.10.2016. http://www.stat.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001_fi.html
- Törrönen, H. (toim.) (2009.) *Vaiettu naiseus. Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta*. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10. Ensi- ja turvakotien liitto: Helsinki.
- Ulkoasiainministeriö (2015). Ajankohtaista. Saatavilla 16.11.2016. <http://um.fi/public/default.aspx?contentid=332281&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Veikkaus [Ensi- ja turvakotien liitto] (8.12.2017). *Turvasuunnitelma* (video). Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=N9ho59PJCIA>
- Väestöliitto (2016a). Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. Saatavilla 21.11.2016. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/henkinen-vakivalta/
- Väestöliitto (2016b). Parisuhdeväkivalta. Seksuaalinen väkivalta. Saatavilla 28.11.2016. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/seksuaalinen-vakivalta/
- Väestöliitto (i.a). Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. Saatavilla 26.10.2016. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/
- Väänänen, K. (2011). Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa R. Hannus; S. Mehtola; L. Natunen & A. Ojuri (toim.), *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. (s. 109–132). Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto.

LIITE 1. VIDEON KÄSIKIRJOITUS

<p>ÄÄNI 1 Musiikkia, "pamahdus" lasin särkymistä, kirkaisu</p>	<p>KUVA 1 Kuvaruutu mustana, teksti: MARAK Kainuu Moniammatillinen Riskin Arvioinnin Kokous</p>
<p>ÄÄNI 2 Kertoja kertoo: Mikä marak on lyhyesti "MARAK on moniammatillinen riskinarviointimenetelmä, jolla puututaan parisuhdeväkivaltaan ja väkivallan uusiutumiseen. Tavoitteena on tunnistaa parisuhdeväkivallan uhreja, joilla on riski joutua uudelleen väkivallan uhreiksi, kartoittaa parisuhdeväkivallan erityispiirteitä sekä laatia moniammatillisessa työryhmässä turvasuunnitelma väkivallan uhrille tai uhan alla elävälle henkilölle. Tämän avulla ehkäistään väkivallan uusiutumista sekä parannetaan uhrin ja hänen perheensä turvallisuutta."</p>	<p>KUVA 2 Kuvaa henkilöstä joka poistuu ovesta ulos esim. kotoaan. Kamera seuraa ja kuvaa henkilön kävelyä pois päin.</p>
<p>ÄÄNI 3 Kertoja kertoo: "Kainuun MARAK-työryhmään kuuluu toimijoita sosiaalipäivystyksestä, poliisista, A-klinikalta, aikuissosiaalityöstä, lastensuojelusta, Kajaanin seurakunnasta, rikosuhripäivystyksestä, päivystyspoliklinikalta, aikuisten mielenterveyspalveluista sekä turvakodilta. Turvakoti on asiakkaalle maksuton palvelu."</p>	<p>KUVA 3 Tähän tulee tekstinä eri toimijat yksittelen kuvaan.</p>
<p>ÄÄNI 4</p>	<p>KUVA 4</p>

<p>Kertoja: "Väkivallan eri muotoja ovat; Fyysinen, henkinen, taloudellinen ja seksuaalinen väkivalta sekä vaino. Lisäksi on olemassa sosiaalista ja uskonnollista väkivaltaa. "</p> <p>Äänitehosteita.</p>	<p>Valokuvia väkivallan muodoista. Kuvat sävyiltään tummia, hämäriä tai mustavalkoisia.</p> <p>Video kuva vainosta.</p> <p>Henkilö seuraa "salaa" toista henkilöä, esim. Katsoo ikkunasta sisälle olevaa pälyilevää, säikkyä henkilöä.</p>
<p>ÄÄNI 5</p> <p>Musiikkia, "pamahdus" lasin särkymistä.</p>	<p>KUVA 5</p> <p>Kuvaruutu esim. mustana</p>
<p>ÄÄNI 6</p> <p>Kertoja kertoo väkivallan puheeksiottamisesta:</p> <p>"Väkivallan puheeksiottaminen ei saa jäädä asiakkaan vastuulle, vaan työntekijän on rohkeasti otettava aihe esille tilanteesta riippumatta pelkäämättä sitä, että oma tulkinta voi olla väärä.</p> <p>Apuna voi esimerkiksi käyttää THL:n "ota väkivalta puheeksi" -korttia."</p>	<p>KUVA 6</p> <p>Vastaanottotilanne, missä asiakas ja työntekijä. Kasvot sumennettu ja uhrin pukeutuminen sukupuolineutraalia. Kuvataan lisäksi muutama sekunti "Ota väkivalta puheeksi -työkalukorttia". Linkki: https://www.thl.fi/documents/605877/747474/ota_vakivalta_puheeksi_kortti_fi.pdf</p>
<p>ÄÄNI 7</p> <p>Kertoja kertoo THL:n suodatin- ja kartoituslomakkeesta:</p> <p>"Voit käyttää väkivallan puheeksiottamisen apuvälineenä THL suodatin- ja kartoituslomaketta. Voit kysyä aluksi kolme ensimmäistä kysymystä asiakkaaltasi. Jos asiakkaasi vastaa myöntävästi kysymyksiin 2 ja 3, tee hänelle kartoituskysymykset lomakkeen mukaisesti."</p>	<p>KUVA 7</p> <p>Lähikuvaa THL suodatin- ja kartoituslomakkeesta. Linkki: https://www.thl.fi/documents/732587/741077/THL_suodatin_kartoituslomake_A4.pdf</p> <p>Kuvataan lähikuvaa lomakkeen kohdista 1, 2 ja 3. Lopuksi yleiskuvaa koko lomakkeesta.</p>
<p>ÄÄNI 8</p> <p>Kertoja: "Jos vakavan väkivallan uhka on selkeä, asiakkaan kanssa täytetään MARAK riskinarviointilomake. Lomake auttaa ratkaisemaan, mitkä tapaukset ohjataan MARAK:iin. THL:n ohjeen</p>	<p>KUVA 8</p> <p>Kuvataan Kainuun Soten MARAK suostumuslomaketta (löytyy netistä) ja riskinarviointilomaketta ja sitä kun asiakas ja viranomaiset täyttävät lomaketta.</p>

<p>mukaan asiakas ohjataan MARAK:iin silloin, jos viranomainen on merkinnyt rastilla 14 kohtaa lomakkeesta ja asiakkaalta on poliisin kotihälytyksiä viimeisen 12 kk aikana. Käytännössä pisteitä ei tarvitse tulla niin paljon, vaan riittää viranomaisen huoli väkivallan uusiutumisesta. Tarvittaessa voi kysyä neuvoa MARAK-työryhmän jäseniltä jos on epävarma ohjaako asiakkaan MARAK:iin. Asiakkaalta täytyy olla suostumus. "</p>	
<p>ÄÄNI 9 Kertoja kertoo MARAK:iin ohjautumisesta. "Asiakkaat ohjautuvat työryhmään MARAK:n sihteerin kautta. Väkivallan havainnut työntekijä ottaa asiakkaan luvalla yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostin välityksellä MARAK-sihteeriin, joka vie asian MARAK-työryhmän kokoukseen."</p>	<p>KUVA 9 Kuvataan kun sihteeri avaa kirjekuoren ja lukee tiedot ja lähettää ryhmäläisille sähköpostia, sitten tulisi ruudulle useampi pieni kuva, jossa kukin vastaanottaja lukee saamaansa sähköpostia.</p>
<p>ÄÄNI 10 Kertoja: "Uhrin tapaus käsitellään moniammatillisessa työryhmässä. Tapauksesta tietävä MARAK-työryhmän jäsen esittelee tapauksen työryhmälle, jonka jälkeen, työryhmän kokouksessa ammattilaiset kertovat mahdolliset muut asiaan liittyvät tietonsa uhrista toisilleen ja tietojen perusteella tekevät uhrille huolellisesti suunnitellun turvasuunnitelman. Turvasuunnitelma voi pitää sisällään esim. lähestymiskiellon hankkimisen väkivallantekijälle, hoitosuhteen A-klinikalle tai mt-palvelui-</p>	<p>KUVA 10 Kuvataan työryhmää pöydän ympärillä kun MARAK työryhmä kokoontuu. Kuvataan lyhyesti tukihenkilö esitettä. Linkki: https://www.thl.fi/documents/605877/1663634/THL_MARAK_Tukihenkil%C3%B6-esite+asiakkaalle.pdf/16b20232-f444-4f0f-a061-f05b9b96e2bd</p>

<p>hin, turvakotiin ohjaamisen, lastensuojelun toimenpiteitä tai uuden asunnon hankkimisen.</p> <p>MARAK-työryhmän toimijoista joku on uhrin yhteyshenkilö, joka tukee uhria turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisessa sekä välittää tietoa uhrilta MARAK-työryhmälle ja toisinpäin. Mahdollisuuksien mukaan uhrille on järjestettävä tehtävään koulutettu tukihenkilö. Tukihenkilö voidaan tarvittaessa järjestää jo ennen MARAK kokousta."</p>	
<p>ÄÄNI 11</p> <p>Halutessaan myös asiakas itse voi osallistua Kainuun MARAK-työryhmän kokoukseen</p>	<p>KUVA 11</p> <p>Kuvaa työryhmästä istumassa pöydän ympärillä. Asiakas tulee kokoukseen. Työryhmän jäsenet ottavat asiakkaan vastaan ystävällisesti.</p>
<p>ÄÄNI 12</p> <p>Lopussa käydään lyhyesti läpi asiakkaalle tehty turvallisuussuunnitelma ja se että nyt asia on ammattilaisten tiedossa ja asiakas saa apua ja turvallisuus asiakkaan elämässä lisääntyy.</p>	<p>KUVA 12</p> <p>Kuvaa siitä että asiakas on ns. Vapaa ja saa apua jatkossa ja voi jatkaa elämänsä rauhassa tms. Katsoo vaikka ikkunasta ulos ja aurinko paistaa...</p>

LIITE 2. MARAK-ESITE

MARAK Kainuu
moniammatillista apua väkivallan uhrille

Olet arvokas!

Et ole yksin, saat apua!

Sano EI parisuhdeväkivallalle!

Kerro väkivallasta
Tehdään turvasuunnitelma
Saat tarvittaessa tukihenkilön

Ota yhteyttä Sosiaalipäivystykseen 24/7
044 797 0676
www.thl.fi/marak
www.kainuu.fi

LIITE 3. VIDEO MARAK-PROSESSISTA JA PARISUHDEVÄKIVALLASTA

<https://drive.google.com/file/d/1BwetkrSH9-Hw6NumFq5I1hA1YdOg96v-/view>